

3. ต้องไม่ทรงอนุญาตให้ท่านอยู่ในที่ประทับเดียวกับพระองค์
4. ต้องไม่นำท่านไปในที่นิมนต์ด้วย
5. ต้องเสด็จไปในที่นิมนต์ที่ท่านรับไว้ให้
6. หากคนมาจากที่ไกลมาเข้าเฝ้า ขอให้ได้เข้าเฝ้าทันที
7. ถ้าท่านสงสัยเรื่องใดขอให้ทูลถามได้ทันที
8. ถ้าพระองค์แสดงธรรมที่ไหนที่ท่านไม่ได้ฟังด้วย เสด็จกลับมาแล้วต้องแสดงธรรมนั้นให้ท่านฟังด้วย

พระอานนท์เป็นสาวกที่ใกล้ชิดพระพุทธองค์มากที่สุด รับฟังคำสอนจากพระองค์มากที่สุดและได้รับการยกย่องจากพระพุทธองค์ว่า เป็นผู้มีความสามารถในด้าน

1. เป็นพหูสูตร ผู้คงแก่เรียน ใฝ่รู้ใฝ่การศึกษาอย่างยิ่ง
2. เป็นผู้มั่งคั่ง มีความระลึกได้ คำนึงตลอดเวลา
3. เป็นผู้มั่งคั่งจำพุทธวจนะได้เป็นอย่างดี
4. เป็นผู้มีความเพียรพยายามอย่างยิ่ง
5. เป็นพุทธอุปัฏฐาก คอยรับสนองงานพระพุทธองค์อย่างดี

พระอานนท์มีความจงรักภักดีต่อองค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าอย่างยิ่ง ขอมสละได้แม้ชีวิตเพื่อพระพุทธองค์ เป็นผู้ที่ปรนนิบัติใกล้ชิดพระพุทธองค์มากที่สุด โดยเฉพาะในช่วงก่อนเสด็จปรินิพพาน ท่านได้ตามเสด็จจากเมืองไพศาลี มุ่งหน้าไปยังเมืองกุสินารา ขณะที่พระอาการอาพาธของพระพุทธองค์กำเริบเป็นระยะๆ ในที่สุดเมื่อถึงสาละวันยานก็เสด็จดับขันธปรินิพพาน

จากการที่พระอานนท์ต้องปรนนิบัติรับใช้พระพุทธองค์อย่างใกล้ชิด ทำให้พระอานนท์ไม่มีเวลาบำเพ็ญเพียรทางจิต ท่านบรรลุโสดาบันตอนออกบวชใหม่ ๑๓ ท่านนั้น อย่างไรก็ตามหลังจากพระพุทธองค์เสด็จปรินิพพานแล้ว พระอานนท์ก็เร่งบำเพ็ญเพียรเพื่อจะได้บรรลุมรรคผลจน

สามารถบรรลुพระอรหันต์ได้ ช่วยให้การทำสังคายนาพระธรรมวินัยสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี
พระอานนท์ได้นิพพานเมื่ออายุครบ 120 ปี

2. สามเณรบัณฑิต

สามเณรบัณฑิต เป็นชาวเมืองสาวัตถี เป็นบุตรของธิดาคนโตในตระกูลที่อุปัฏฐาก
พระสารีบุตรเถระ ตอนมารดาของสามเณรบัณฑิตตั้งครรภ์ มีอาการแพ้ท้องด้วยอาการแปลกคือ
อยากนุ่งผ้าข้อมน้ำฝาดแล้วถวายทานแก่ภิกษุ 500 รูป โดยมีพระสารีบุตรเป็นประธาน และอยาก
รับประทานอาหารที่เหลือจากพระภิกษุเหล่านั้น เมื่อนางได้ทำตามความปรารถนา อาการแพ้ท้อง
ของนางก็หายไป

เมื่อมารดาของสามเณรบัณฑิตครบกำหนดคลอด ได้คลอดบุตรเป็นชายผิวพรรณผ่องใส
หน้าตาน่ารักและได้ตั้งชื่อบุตรว่า “บัณฑิต” เมื่อบัณฑิตมีอายุได้ 7 ขวบ ได้บอกแม่ว่าอยากบวช
เณรเป็นศิษย์พระเถระมารดาดีใจมากที่ลูกตนจะบวช ญาติพี่น้องได้ทราบก็พากันยินดีอย่างยิ่ง

ญาติพี่น้องของสามเณรบัณฑิต เมื่อได้ทราบความตั้งใจจะบวชของบัณฑิตก็มีความปีติ
ยินดีอย่างยิ่งที่เด็กอายุ 7 ขวบ มีจิตเป็นกุศล มีความปรารถนาจะบรรพชาเป็นสามเณร มารดา
บิดา ญาติพี่น้อง จึงนำบัณฑิตพร้อมด้วยเครื่องสักการะไปถวายแก่พระสารีบุตร ณ วัดเวฬุวันเพื่อ
บรรพชาเป็นสามเณร

ก่อนพิธีบรรพชา พระสารีบุตรได้สอนคำกล่าวบรรพชาแก่บัณฑิตโดยวิธีสอนให้ว่า
ตามทีละวรรคแก่บัณฑิต บัณฑิตเป็นเด็กฉลาดสามารถว่าตามพระสารีบุตรได้ หลังจากฟังเพียง
2 - 3 เที้ยว ก็สามารถว่าคำขอบรรพชาได้ด้วยตนเอง พระสารีบุตรจึงบรรพชาให้เป็นสามเณร

หลังจากบวชแล้ว สามเณรบัณฑิตก็มีความประสงค์จะไปบิณฑบาตกับพระอุปัชฌาย์
คือ พระสารีบุตร พระสารีบุตรก็อนุญาตให้ไปบิณฑบาตด้วย เพราะพระสารีบุตรชอบ

ลักษณะนิสัยของสามเณรบัณฑิต ที่เป็นคนช่างสังเกต จดจำ ช่างซักช่างถาม ในระหว่างออกบิณฑบาต สามเณรบัณฑิตได้มองเห็นเหตุการณ์ต่างๆ ก็ถามพระอุปัชฌาย์จนเกิดแนวคิดและพิจารณาแนวคิดที่ได้ ขณะที่กลับจากบิณฑบาตกลับวัดก่อนคนอื่น บรรยายากในวัดขณะนั้นเงียบสงบวังเวง ท่านทำสมาธิก็บรรลุผลโดยง่าย จึงเป็นพระอรหันต์ตั้งแต่นั้น

ในวันนี้ออกบิณฑบาตกับพระเถระ สามเณรบัณฑิตเห็นคนไข่น้ำเพื่อทำนา เห็นช่างตัดลูกศรและช่างฉาบน้ำก็มี ความคิดเกิดขึ้นในใจว่า น้ำ ลูกศร ไม้ ไม่มีจิตใจแต่สามารถทำให้เกิดประโยชน์ได้ แต่มนุษย์มีจิตใจเสียเปล่า ไม่อาจบังคับจิตใจของตนให้เป็นไปในอำนาจการบำเพ็ญสมณะธรรมให้สำเร็จได้

สามเณรบัณฑิต บวชเรียนได้เพียง 8 วัน ก็ได้บรรลุเป็นพระอรหันต์เพราะท่านศึกษาวัตรปฏิบัติของพระเถระหลายประการ มีจิตใจใฝ่พระธรรมเป็นผู้ช่างสังเกต ใฝ่รู้ ช่างซัก ช่างถาม เพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้ต่างๆ ในขณะที่ออกบิณฑบาตกับพระเถระ

ข้อความที่ว่า “อันคนไข่น้ำทั้งหลายย่อมฉาบน้ำ บัณฑิตทั้งหลายย่อมฝึกตน” เป็นอนุสติเตือนใจให้ทุกคนระลึกว่าการเป็นบัณฑิต คือผู้รู้ได้นั้นต้องรู้จักฝึกใจตนเองก่อน

สามเณรบัณฑิต เป็นชาวเมืองสาวัตถี มารดาของท่านเป็นลูกสาวคนโตในตระกูลที่อุปัชฌาย์จากพระสารีบุตรเถระ การที่ได้ชื่อว่า บัณฑิต เพราะนับแต่วันที่ท่านถือปฏิสนธิในครรภ์ มารดา คนโง่และคนเสียสติกลับกลายเป็นคนฉลาดและคนปกติไปหมด

เมื่อสามเณรบัณฑิตอายุได้ 7 ขวบ ได้บอกบิดามารดาว่า จะบวชในสำนักพระสารีบุตรเถระ บิดามารดายอมตามจึงนำไปฝากพระสารีบุตรเถระ ถึงแม้พระสารีบุตรเถระจะบอกว่าผู้บวชจะต้องทนทุกข์ยากมากมาย แต่สามเณรบัณฑิตก็ไม่ละความตั้งใจ พระสารีบุตรจึงบรรพชาท่านเป็นสามเณรตามประสงค์ ในวันที่ 8 แห่งการบวช สามเณรบัณฑิตไปบิณฑบาตกับพระอุปัชฌาย์

แต่เนื่องจากพระอุปัชฌาย์ทำกิจอย่างอื่นอยู่ จึงเข้าไปบิณฑบาตช้ากว่าภิกษุรูปอื่นตามเส้นทางที่ผ่านไปนั้น สามเณรบัณฑิตมองเห็นเหตุการณ์ต่างๆ ก็ถามพระอุปัชฌาย์จนเกิดแนวคิดจึงลาพระอุปัชฌาย์กลับวิหารก่อน แล้วเข้าไปนั่งพิจารณาตามแนวคิดที่ได้ ขณะนั้นบรรยากาศเงียบสงัดวังเวง ท่านจึงบรรลุมรรคและผล 3 โดยง่าย และก่อนที่พระอุปัชฌาย์จะนำอาหารตามที่สามเณรต้องการมาให้ สามเณรบัณฑิตก็บรรลุพระอรหัตต์ได้

สามเณรบัณฑิตเป็นผู้มีจริยาน่าเลื่อมใส มีความเคารพมั่นในพระอุปัชฌาย์ มีสติปัญญาเฉียบแหลม สามารถบรรลุพระอรหัตต์ได้หลังจากบวชได้เพียง 8 วัน เป็นผู้มีความคิดสร้างสรรค์เป็นผู้ช่างสังเกต และมีความเชื่อมั่นในตัวเอง

4. กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

ขั้นนำ

นักเรียนฟังนิทานชาดกเรื่องพระจุลปินถก (พระ-จุณ-ละ-ป็น-ละ-กะ) (ภาคผนวก) โดยครูเล่าประกอบภาพแล้วร่วมกันสนทนาถึงหลักธรรมที่ได้จากนิทาน เช่น

- นักเรียนได้คุณธรรมอะไรจากนิทานเรื่องนี้ (ความเพียรพยายามของพระจุลปินถก)

ขั้นสอน

1. นักเรียนและครูร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับพุทธสาวกที่มีความเพียรพยายาม เช่น

- นักเรียนคิดว่าพระสงฆ์หรือพุทธสาวกองค์ใดในอดีตที่มีความเพียรพยายามอย่าง

นิทานเรื่องพระจุลปินถก (พระอานนท์)

2. นักเรียนฟังประวัติของพระอานนท์และร่วมกันสนทนาถึงคุณธรรมที่ได้

- นักเรียนได้คุณธรรมในด้านใดของพระอานนท์เป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิต

(ความเพียรพยายาม)

3. แบ่งนักเรียนเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มละ 8 คน โดยการนับ ตัวแทนรับใบงานแล้วปฏิบัติตาม
ใบงานดังนี้

- 3.1 ให้สมาชิกในกลุ่มเลือกหัวหน้ากลุ่มและเลขานุการ โดยทุกคนในกลุ่มมีหน้าที่ดังนี้
 หัวหน้ามีหน้าที่นำสมาชิกในกลุ่มปฏิบัติตามกิจกรรมตามใบงาน
 เลขานุการมีหน้าที่จดบันทึกกิจกรรมต่างๆตามที่ใบงานระบุ
 สมาชิกในกลุ่มร่วมมือกันปฏิบัติตามกิจกรรมตามใบงาน

3.2 สมาชิกทุกคนในแต่ละกลุ่มศึกษาประวัติของสามเณรบัณฑิตแล้ววางแผนในการ
แสดงละครเกี่ยวกับเรื่องสามเณรบัณฑิตที่ได้ศึกษาจากประวัติ ใช้เวลา 10 นาที

3.3 ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มออกมาแสดงละครเกี่ยวกับเรื่องสามเณรบัณฑิตหน้าชั้น โดย
สมาชิกจะต้องได้แสดงทุกคน ใช้เวลาในการแสดงกลุ่มละ 7 นาที

4. หลังจากแต่ละกลุ่มแสดงเสร็จให้สมาชิกในกลุ่มร่วมกันบอกคุณธรรมที่ได้จากเรื่อง
สามเณรบัณฑิต(มีความคิดสร้างสรรค์ ช่างสังเกตและมีความเชื่อมั่นในตนเอง)

5. นักเรียนกลุ่มที่ไม่ได้แสดงและครูร่วมกันเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการแสดงของ
กลุ่มที่ได้แสดง

ขั้นสรุป

นักเรียนและครูร่วมกันสนทนาสรุปเกี่ยวกับประวัติของพระอานนท์,สามเณรบัณฑิต
และคุณธรรมที่ได้จากประวัติของท่าน

ขั้นวัดผล

นักเรียนทำแบบฝึกหัดจำนวน 10 ข้อ

5.สื่อและอุปกรณ์

-นิทานชาดก เรื่องพระจุลลป็นถก

-การแสดงละคร

-ใบงาน

6.การประเมินผล

1.สังเกต

-ความร่วมมือในกิจกรรมกลุ่ม

-การตอบคำถาม

2.ตรวจแบบฝึกหัด

ภาคผนวก

นิทานชาดกเรื่องพระจุลป็นถก

พระจุลป็นถกในอดีตกาลเคยเกิดเป็นชายหนุ่มที่มีปัญญา งามทั้งที่เมืองพาราณสีต่อมา ได้ลามารดาไปศึกษาวิชาที่เมืองคักคิลา กับอาจารย์ทิศาปาโมกข์ผู้เชี่ยวชาญ คั่งใจศึกษาเล่าเรียน และขยันหมั่นเพียรมิได้ขาดและยังคอยรับใช้ช่วยงานของอาจารย์อยู่เป็นประจำ กาลเวลาผ่านไป ศิษย์ทั้งหลายได้รับความรู้มากมาย ยกเว้นเขาเพียงคนเดียวที่ไม่สามารถจำบทเรียนได้ เพราะมี ปัญญาที่บดแต่ก็ไม่ละความพยายามคงตั้งใจศึกษาเล่าเรียนต่อไป เมื่อเวลาผ่านไปเขาก็จำคาถา ไม่ได้สักบท วันหนึ่งจึงไปลาอาจารย์ อาจารย์เห็นว่าเป็นคนมีความขยันหมั่นเพียรและกตัญญู จึงให้เขาจำมนต์ท่วงๆ ให้ได้ก่อนไป ซึ่งเขาก็ท่องเป็นร้อยๆ ครั้งกว่าจะจำได้ มนต์บทนั้นคือ

มณเฑณี มณเฑณี อภิกขณมณเฑณี อหังปิตุ ชานามิ ชานามิ จึงแปลว่า ท่านพยายาม ท่านพยายาม ท่านพยายามทำไม เรารู้ เรารู้ ก่อนจากไปอาจารย์ได้กำชับให้เขาท่องมนต์บทนี้เสมอเพื่อไม่ให้ ลืมซึ่งเขาก็ท่องอยู่เสมอนจนถึงบ้าน กล่าวถึงกษัตริย์แห่งเมืองพาราณสีทรงปลอมตัวเป็นชาวบ้าน เพื่อสืบข่าวราชฐานมีความเป็นอยู่อย่างไร ปรากฏว่าเมื่อถึงบ้านคนปัญญาที่บดก็เห็นโจรกำลังเข้าไป ขโมยของในบ้านท่านจึงแอบดูแล้วพบว่าพวกโจรเข้าไปไม่นานก็วิ่งหนีออกมาเหมือนกลัวอะไรซักอย่าง ที่เห็นขณะโจรกำลังเอาสมบัติชายปัญญาที่บด เขาได้ละเมอท่องมนต์ที่อาจารย์สอนออกมา ทำให้พวกโจรเข้าใจว่าเขารู้ตัวจึงรีบหนีไป ฝ่ายพระราชาก็เกิดความสงสัยจึงมีรับสั่งให้ ชายปัญญาที่บดเข้าเฝ้าแล้วเรียนคาถากับชายปัญญาที่บด แล้วนับถือเป็นอาจารย์ ซึ่งชายปัญญาที่บด ได้เน้นให้พระองค์ท่องมนต์นี้เสมอ วันหนึ่งขณะพระองค์กำลังให้ช่างแต่งพระมัสสุ ซึ่งช่างได้ ร่วมมือกับเสนาบดีกำลังจะลอบปลงพระชนม์พระองค์พระองค์ก็ได้ท่องมนต์ออกมาช่างเข้าใจ ว่าพระองค์รู้ตัวก็ตกใจทำให้พระองค์ทราบทันทีว่าช่างปองร้ายพระองค์จึงสั่งประหารชีวิตช่าง

และเสนาบดี แล้วรับสั่งให้ชายปัญญาทึบ เข้าเฝ้าแต่งตั้งเป็นเสนาบดีและพระราชทานทรัพย์
มากมาย

(ย่อจากหนังสือการ์ตูนคุณธรรมชุดนิทานชาดก เล่ม 2 เรื่องพระจุลลป็นถก

ภิรมย์ สุขจิตนาภาณจน์. นปป. หนังสือการ์ตูนคุณธรรมชุดนิทานชาดก เล่ม 2

เรื่องพระจุลลป็นถก. กรุงเทพฯ : บริษัทกราฟิเคอาร์ท 28 จำกัด.)

ใบงาน

1. ให้สมาชิกในกลุ่มเลือกหัวหน้ากลุ่มและเลขานุการ โดยทุกคนในกลุ่มมีหน้าที่ดังนี้
 - หัวหน้ามีหน้าที่นำสมาชิกในกลุ่มปฏิบัติกิจกรรมตาม ใบงาน
 - เลขานุการมีหน้าที่จดบันทึกกิจกรรมต่างๆตามที่ใบงานระบุ
 - สมาชิกในกลุ่มร่วมมือกันปฏิบัติกิจกรรมตามใบงาน
2. สมาชิกทุกคนในแต่ละกลุ่มศึกษาประวัติของสามเณรบัณฑิตแล้ววางแผนในการแสดงละครเกี่ยวกับเรื่องสามเณรบัณฑิตที่ได้ศึกษาจากประวัติ ใช้เวลา 10 นาที
3. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มออกมาแสดงละครเกี่ยวกับเรื่องสามเณรบัณฑิตหน้าชั้น โดยสมาชิกจะต้องได้แสดงทุกคน ใช้เวลาในการแสดงกลุ่มละ 7 นาที

ประวัติของสามเณรบัณฑิต

สามเณรบัณฑิต เป็นชาวเมืองสาวัตถี เป็นบุตรของธิดาคนโตในตระกูลที่อุปัฏฐาก พระสารีบุตรเถระ ตอนมารดาของสามเณรบัณฑิตตั้งครรภ์ มีอาการแพ้ท้องด้วยอาการแปลกคือ อยากนุ่งผ้าข้อมน้ำผาดแล้วถวายทานแก่ภิกษุ 500 รูป โดยมีพระสารีบุตรเป็นประธาน และอยาก รับประทานอาหารที่เหลือจากพระภิกษุเหล่านั้น เมื่อนางได้ทำตามความปรารถนา อาการแพ้ท้อง ของนางก็หายไป

เมื่อมารดาของสามเณรบัณฑิตครบกำหนดคลอด ได้คลอดบุตรเป็นชายผิวพรรณผ่องใส หน้าตาน่ารักและได้ตั้งชื่อบุตรว่า “บัณฑิต” เมื่อบัณฑิตมีอายุได้ 7 ขวบ ได้บอกแม่ว่าอยากบวช เณรเป็นศิษย์พระเถระมารดาดีใจมากที่ลูกตนจะบวช ญาติพี่น้องได้ทราบก็พากันยินดีอย่างยิ่ง

ญาติพี่น้องของสามเณรบัณฑิต เมื่อได้ทราบความตั้งใจจะบวชของบัณฑิตก็มีความยินดี ยินดียิ่งที่เด็กอายุ 7 ขวบ มีจิตเป็นกุศล มีความปรารถนาจะบรรพชาเป็นสามเณร มารดา บิดา ญาติพี่น้อง จึงนำบัณฑิตพร้อมด้วยเครื่องสักการะไปถวายแก่พระสารีบุตร ณ วัดเวฬุวันเพื่อ บรรพชาเป็นสามเณร

ก่อนพิธีบรรพชา พระสารีบุตรได้สอนคำกล่าวบรรพชาแก่บัณฑิตโดยวิธีสอนให้ว่า ตามทีละวรรคแก่บัณฑิต บัณฑิตเป็นเด็กฉลาดสามารถว่าตามพระสารีบุตรได้ หลังจากฟังเพียง 2 - 3 เที้ยว ก็สามารถว่าคำขอบรรพชาได้ด้วยตนเอง พระสารีบุตรจึงบรรพชาให้เป็นสามเณร

หลังจากบวชแล้ว สามเณรบัณฑิตก็มีความประสงค์จะไปบิณฑบาตกับพระอุปัชฌาย์ คือ พระสารีบุตร พระสารีบุตรก็อนุญาตให้ไปบิณฑบาตด้วย เพราะพระสารีบุตรชอบ ลักษณะนิสัยของสามเณรบัณฑิต ที่เป็นคนช่างสังเกต จดจำ ช่างซักช่างถาม ในระหว่างออก บิณฑบาต สามเณรบัณฑิตได้มองเห็นเหตุการณ์ต่างๆ ก็ถามพระอุปัชฌาย์จนเกิดแนวคิดและ

พิจารณาแนวคิดที่ได้ ขณะที่กลับจากบิณฑบาตกลับวัดก่อนคนอื่น บรรยายในวัดขณะนั้นเงียบสงบวังเวง ท่านทำสมาธิก็บรรลุผลโดยง่าย จึงเป็นพระอรหันต์ตั้งแต่ตอนนั้น

ในวันนี้ออกบิณฑบาตกับพระเถระ สามเณรบัณฑิตเห็นคนไข่น้ำเพื่อทำนา เห็นช่างตัดลูกศรและช่างฉาไม้ก็มีความคิดเกิดขึ้นในใจว่า น้ำ ลูกศร ไม้ ไม่มีจิตใจแต่สามารถทำให้เกิดประโยชน์ได้ แต่มนุษย์มีจิตใจเสียเปล่า ไม่อาจบังคับจิตใจของตนให้เป็นไปในอำนาจการบำเพ็ญสมณะธรรมให้สำเร็จได้

สามเณรบัณฑิต บวชเรียนได้เพียง 8 วัน ก็ได้บรรลุเป็นพระอรหันต์เพราะท่านศึกษาวัตรปฏิบัติของพระเถระหลายประการ มีจิตใจใฝ่พระธรรมเป็นผู้ช่างสังเกต ใฝ่รู้ ช่างซัก ช่างถาม เพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้ต่างๆ ในขณะที่ออกบิณฑบาตกับพระเถระ

ข้อความที่ว่า “อันคนไข่น้ำทั้งหลายย่อมฉาไม้ บัณฑิตทั้งหลายย่อมฝึกคน” เป็นอนุสติเตือนใจให้ทุกคนระลึกว่าการเป็นบัณฑิต คือผู้รู้ได้นั้นต้องรู้จักฝึกใจตนเองก่อน

สามเณรบัณฑิต เป็นชาวเมืองสาวัตถี มารดาของท่านเป็นลูกสาวคนโตในตระกูลที่อุปัฏฐากพระสารีบุตรเถระ การที่ได้ชื่อว่า บัณฑิต เพราะนับแต่วันที่ท่านถือปฏิสนธิในครรภ์ มารดา คนโง่และคนเสียดิกลับกลายเป็นคนฉลาดและคนปกติไปหมด

เมื่อสามเณรบัณฑิตอายุได้ 7 ขวบ ได้บอกบิดามารดาว่า จะบวชในสำนักพระสารีบุตรเถระ บิดามารดาขอมตามจึงนำไปฝากพระสารีบุตรเถระ ถึงแม้พระสารีบุตรเถระจะบอกว่าผู้บวชจะต้องทนทุกข์ยากมากมาย แต่สามเณรบัณฑิตก็ไม่ละความตั้งใจ พระสารีบุตรจึงบรรพชาท่านเป็นสามเณรตามประสงค์ ในวันที่ 8 แห่งการบวช สามเณรบัณฑิตไปบิณฑบาตกับพระอุปัชฌาย์ แต่เนื่องจากพระอุปัชฌาย์ทำกิจอย่างอื่นอยู่ จึงเข้าไปบิณฑบาตช้ากว่าภิกษุรูปอื่น ตามเส้นทางที่ผ่านไปนั้น สามเณรบัณฑิตมองเห็นเหตุการณ์ต่างๆ ก็ถามพระอุปัชฌาย์จนเกิดแนวคิด จึงลา

พระอุปัชฌาย์กลับวิหารก่อน แล้วเข้าไปนั่งพิจารณาตามแนวคิดที่ได้ ขณะนั้นบรรยากาศเงียบ
สงัดวังเวง ท่านจึงบรรลุมรรคและผล 3 โดยง่าย และก่อนที่พระอุปัชฌาย์จะนำอาหารตามที่
สามเณรต้องการมาให้ สามเณรบังจิดก็บรรลुพระอรหันต์ได้

สามเณรบังจิดเป็นผู้มีจริยาน่าเลื่อมใส มีความเคารพมั่นในพระอุปัชฌาย์ มีสติปัญญา
เฉียบแหลม สามารถบรรลุพระอรหันต์ได้หลังจากบวชได้เพียง 8 วัน เป็นผู้มีความคิดสร้างสรรค์
เป็นผู้ช่างสังเกต และมีความเชื่อมั่นในตัวเอง

แบบฝึกหัดที่ 3

วิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หน่วยที่ 4 ชาติไทย

หน่วยย่อยที่ 6 พระพุทธศาสนา เรื่อง ประวัติพุทธสาวก, สาวิกและชาวพุทธตัวอย่าง

ตอนที่ 1

คำชี้แจง ให้นักเรียนนำตัวอักษรด้านขวามือเติมลงในช่องว่างหน้าข้อให้สัมพันธ์กัน

_____ 1. บัณฑิต	ก. พระอานนท์
_____ 2. พหูสูต	ข. เป็นผู้มีสติปัญญาเฉียบแหลม ช่างสังเกต
_____ 3. ได้รับยกย่องว่าเป็นเอตทัคคะ	ค. หมายถึงผู้ทำหน้าที่ปฏิบัติดูแลพระพุทธเจ้า
_____ 4. พุทธอุปัฏฐาก	ง. หมายถึง ผู้รู้
_____ 5. สามเณรบัณฑิต	จ. หมายถึง ได้ยินได้ฟังมาก
	ฉ. ผู้มีความสามารถในการจำหลักธรรม
	ช. ผู้มีกิริยาสุภาพอ่อนโยน

เฉลยตอนที่ 1

1. ง 2. จ 3. ก 4. ค 5. ข

ตอนที่ 2

ถ้าชี้แจง ให้นักเรียนเขียนเครื่องหมาย / หน้าข้อที่ถูกและเครื่องหมาย X หน้าข้อที่ผิด

- ___ 1. พระอานนท์เป็นพระราชโอรสของพระเจ้าสุทโธทนะ
- ___ 2. พระอานนท์เป็นกำลังสำคัญในการสังคายนาพระธรรมวินัยหลังพระพุทธเจ้าปรินิพพาน
- ___ 3. สามเณรบัณฑิตได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้มีฤทธิ์มาก
- ___ 4. สามเณรบัณฑิตบวชเป็นสามเณรในสำนักของพระสารีบุตร
- ___ 5. สามเณรบัณฑิตบรรลุปะระอรหันต์หลังพระพุทธเจ้าทรงปรินิพพาน

เฉลยตอนที่ 2

1. X 2. / 3. X 4. / 5. X

แผนการสอนที่ 4

วิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หน่วยที่ 4 ชาติไทย
 หน่วยย่อยที่ 6 พระพุทธศาสนา เรื่อง ประวัติพุทธสาวก พุทธสาวิกและชาวพุทธตัวอย่าง(ต่อ)
 (แผนการสอนตามคู่มือครู) เวลา 3 คาบ (60 นาที)

1.สาระสำคัญ

การศึกษาประวัติพุทธสาวก พุทธสาวิกและชาวพุทธตัวอย่าง อย่างต่อเนื่อง จะช่วยให้
 เข้าใจหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาได้อย่างชัดเจน

2.จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

หลังจากเรียนจบบทเรียนนี้แล้ว นักเรียนสามารถ

- 1.เล่าประวัติของพระมหากัจจายนะได้
- 2.บอกคุณธรรมที่สำคัญจากประวัติของพระมหากัจจายนะได้
- 3.เล่าประวัติของนางวิสาขาได้
- 4.บอกคุณธรรมที่สำคัญจากประวัติของนางวิสาขาได้
- 5.ทำแบบฝึกหัดได้ถูกต้องอย่างน้อย 80%

3.เนื้อหา

ประวัติพุทธสาวก

3.พระมหากัจจายนะ

พระมหากัจจายนะ เป็นบุตรพราหมณ์ปุโรหิต กิจงาน โคตร ประจำราชสำนักพระเจ้า
 จันทรปัชโชต กรุงอุชเชนี เมืองหลวงของแคว้นอวันตี มีนามเดิมว่า กัจจายนะ เป็นคนรูปร่าง
 และไฟเร็นรู้ยู่ตลอดเวลา เมื่อบิดาถึงแก่กรรมก็ได้เป็นปุโรหิตแทน

พระเจ้าจันชาปักษิโชติได้ทรงทราบว่า พระพุทธเจ้าเผยแผ่ศาสนาเทศน์สั่งสอนประชาชน
จึงมีพระราชประสงค์จะเชิญเสด็จพระพุทธเจ้ามาประกาศศาสนายังกรุงอุชเชนี จึงโปรดให้
พระมหากัจจายนะ ไปทูลเชิญพระพุทธเจ้า

ก่อนที่พระมหากัจจายนะจะออกเดินทางไปทูลเชิญพระพุทธเจ้าได้ทูลอนุญาตจากพระเจ้า
จันชาปักษิโชติว่า “หากท่านได้ฟังธรรมจากพระพุทธเจ้าแล้ว เกิดความเลื่อมใสจะขอบวชด้วย”
พระเจ้าจันชาปักษิโชติทรงอนุญาต พระมหากัจจายนะและบริวาร 7 คน จึงเดินทางไปเฝ้า
พระพุทธเจ้า สิ่งที่พระมหากัจจายนะปฐิตทูลขอจากพระเจ้าจันชาปักษิโชติก่อนออกเดินทาง
ไปทูลเชิญพระพุทธเจ้ามาประกาศศาสนาที่กรุงอุชเชนี เมื่อพระมหากัจจายนะและบริวารทั้ง 7
เดินทางไปเฝ้าพระพุทธเจ้า ได้ฟังธรรมจากพระพุทธองค์จึงบรรลุพระอรหันต์และทูลขอ
อุปสมบท พระพุทธเจ้าทรงอุปสมบทให้ ซึ่งการอุปสมบทแบบนี้เรียกว่า เอหิกขุอุปสัมปทา
จากนั้นก็ทูลเชิญพระพุทธเจ้าไปเผยแผ่ศาสนาที่กรุงอุชเชนี

หลังจากบวชแล้ว พระมหากัจจายนะได้ทูลเชิญพระพุทธเจ้าไปเผยแผ่พระพุทธศาสนา
ที่กรุงอุชเชนี แต่พระพุทธเจ้ารับสั่งให้พระมหากัจจายนะและบริวารไปเผยแผ่เอง ทรงรับรองว่า
พระเจ้าจันชาปักษิโชติและประชาชนจะเลื่อมใส ซึ่งก็เป็นจริงตามที่พระพุทธเจ้าคร่ำไว้

เมื่อพระพุทธเจ้ารับสั่งให้พระมหากัจจายนะและบริวารไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาเอง ทรง
รับรองว่าพระเจ้าจันชาปักษิโชติและประชาชนจะเลื่อมใสซึ่งก็เป็นจริงตามที่พระองค์คร่ำไว้ นั้น
แสดงว่า พระพุทธเจ้าทรงเห็นว่า พระมหากัจจายนะมีความสามารถในการแสดงธรรมจึงได้ทรง
รับรองเช่นนั้น

เมื่อพระเจ้าจันชาปักษิโชติและประชาชนชาวกรุงอุชเชนี ได้ฟังพระธรรมเทศนาจากพระมหา-
กัจจายนะ ก็เกิดความศรัทธาเลื่อมใสในพระพุทธศาสนาและทรงทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา
โดยตลอด

พระมหากัจจายณะเป็นผู้มีความสามารถในการแสดงธรรมและพระพุทธเจ้าทรงยกย่องว่าเป็นเอกตักกะในการขยายธรรม คือเป็นเลิศในการขยายธรรมที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงแล้ว โดยย่อให้พิสดาร

คุณธรรมที่ควรยึดถือเป็นแบบอย่างของพระมหากัจจายณะคือ

1. เป็นนักวางแผนที่รอบคอบ
2. เป็นผู้รู้จักผ่อนสั้นผ่อนยาว
3. เป็นผู้มองประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน
4. เป็นผู้ตั้งใจฟังและตั้งใจศึกษาอย่างลึกซึ้ง

พระมหากัจจายณะเป็นผู้มีรูปงาม มีผิวสีเหลือง จนมีเรื่องเล่าว่า บุตรของเศรษฐีผู้หนึ่งเกิดอกุศลจิต เห็นท่านแล้วนึกด้วยความสัพพองว่า ถ้าได้ภรรยาที่มีรูปร่างอย่างท่านจะคืนอกหน้าด้วยอำนาจบาปนั้น บุตรเศรษฐีจึงได้กลายเป็นสตรีทันที ได้รับความอับอายอย่างยิ่ง ต่อมาได้มาขอมาท่านแล้วจึงกลับเป็นเพศชายตามเดิม ตั้งแต่นั้นมาพระมหากัจจายณะจึงได้อาศัยฐานให้ร่างกายท่านอ้วนเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม จนชาวพุทธยุคหลังได้สร้างรูปพระอ้วนลงพุงเป็นอนุสรณ์ให้แก่ท่าน เรียกกันว่า “พระสังกัจจายน์” หรือ “พระสังกระจาย”

พระมหากัจจายณะ ได้ทำหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาไปยังแคว้นอวันตี และได้นำกุลบุตรออกบวชในพระพุทธศาสนาเป็นจำนวนมาก พระมหากัจจายณะเป็นพระภิกษุที่ดีมีการสำรวจมากจนเป็นที่เคารพนับถือของพระสงฆ์ทั่วไป ท่านสามารถเผยแผ่พระพุทธศาสนาในฐานะสาวกที่ดีของพระพุทธเจ้า ธรรมะที่ท่านแสดงทำให้เห็นว่า ท่านเป็นผู้ยึดหลักแห่งความถูกต้องและเหตุผล นอกจากนั้นยังมีความสามารถในการอธิบายเรื่องย่อ ทำเรื่องยากให้เข้าใจง่าย ขยายความคำสอนของพระพุทธเจ้าให้เป็นที่เข้าใจอย่างกว้างขวาง จนสามารถเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้มั่นคงและแผ่กระจายออกไป

4.นางวิสาขา

นางวิสาขา เป็นธิดาของธัญชัยเศรษฐี และนางสุนา แห่งเมืองภัททิยะ แคว้นอังคะ ต่อมาย้ายมาอยู่เมืองสาเกต ซึ่งอยู่ระหว่างเมืองราชคฤห์กับเมืองสาวัตถี เมื่ออายุได้ 7 ขวบ ได้ฟังธรรมจากพระพุทธเจ้าบรรลุเป็นพระโสดาบัน นอกจากนางวิสาขาจะเป็นผู้เลื่อมลศตลอดแล้วยังเป็นหญิงเบญจกัลยาณี คือมีความงามพร้อมด้วยลักษณะ 5 ประการ ได้แก่ ผงงาม เนืองงาม ฟันงาม ผิวและวัยงาม จึงเป็นที่หมายปองของกุลบุตรแห่งตระกูลเศรษฐีทั้งหลาย เมื่ออายุได้ 16 ปี ได้สมรสกับปุณณวัณณกุมาร บุตรชายของมิกการเศรษฐี เมืองสาวัตถี ก่อนที่นางวิสาขาจะไปอยู่กับครอบครัวของสามี บิดามารดาได้อบรมให้นางได้รู้ขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของสมัยนั้น เช่น ไฟในอย่านำออก หมายถึงอย่านำความไม่ดีภายในครอบครัวไปเล่าให้คนภายนอกฟัง ไฟนอกอย่านำเข้า หมายถึง อย่านำเรื่องไม่ดีนอกบ้านมาเล่าภายในครอบครัว เป็นต้น และได้ย้ายไปอยู่ในตระกูลสามีตั้งแต่นั้น

ตระกูลของสามีนางวิสาขาไม่ได้นับถือพระพุทธศาสนาแต่นับถือพวกเคียรติย์ (นักบวชเปลือยกาย) เมื่อนางวิสาขามาอยู่ในตระกูลนี้ได้ชักจูงให้ตระกูลนี้หันมานับถือพระพุทธศาสนาด้วยโดยเฉพาะพ่อสามี คือ มิกการเศรษฐี เคารพนับถือนางวิสาขาเป็นเสมือนแม่ของตน คือแม่ผู้ให้กำเนิดทางธรรม นางจึงมีชื่อเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า “มิกการมตา” (มารดาของมิกการเศรษฐี)

นางวิสาขาเป็นผู้ที่มั่นคงในพระรัตนตรัยมาก จะไปวัดเพื่อฟังธรรมทุกวัน นางได้สร้างวัดชื่อ บุษพาราม ถวายพระพุทธเจ้าที่เมืองสาวัตถี วิหารของวัดนี้มียอดทำด้วยโลหะ จึงเรียกว่า โลหะปราสาท นอกจากนางวิสาขาจะสร้างวัดถวายพระพุทธเจ้าแล้ว นางยังเป็นผู้ริเริ่มให้มีการถวายผ้าอาบน้ำฝนแก่ภิกษุได้ใช้ผลัดเปลี่ยนอีกด้วย จนได้รับการยกย่องจากพระพุทธเจ้าว่าเป็น

เลิศในการถวายทาน มีอายุยืนยาวถึง 120 ปี มีบุตรชาย 10 คน บุตรสาว 10 คน เป็นพุทธสาวิกา
ที่อุปถัมป์พระพุทธศาสนาที่สำคัญคนหนึ่ง

คุณธรรมที่ควรยึดเป็นแบบอย่างของนางวิสาขา คือ

1. เป็นผู้มีความดีพร้อมทั้งกาย วาจา ใจ
2. เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และปัญญาเห็นธรรม
3. เป็นผู้มีความศรัทธาในพระพุทธศาสนาอย่างมั่นคง
4. เป็นผู้มีความเสียสละ
5. เป็นผู้ทำหน้าที่ครบถ้วนทั้งทางโลกและทางธรรม

4.กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นนำ

นักเรียนดูภาพพระสังกัจจายแล้วร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับภาพ เช่น

- นักเรียนสังเกตเห็นอะไรในภาพ
- นักเรียนเคยเห็นพระคังในรูปหรือไม่
- นักเรียนทราบหรือไม่ว่าพระในภาพคือใครมีความสำคัญอย่างไร

ขั้นสอน

- 1.นักเรียนและครูร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับประวัติของพระมหากัจจายนะ
- 2.นักเรียนและครูร่วมกันสรุปคุณธรรมที่ได้จากประวัติของพระมหากัจจายนะ
- 3.แบ่งนักเรียนเป็น 3 กลุ่มกลุ่มละ 8 คนโดยใช้เพลงรวมเงิน นักเรียนแต่ละกลุ่มรับใบ
งานแล้วปฏิบัติตามใบงานดังต่อไปนี้

3.1 แต่ละกลุ่มเลือกหัวหน้ากลุ่มและเลขานุการ 1 คน

หัวหน้ามีหน้าที่นำสมาชิกในกลุ่มปฏิบัติกิจกรรมตามใบงาน

เลขานุการมีหน้าที่จัดบันทึกกิจกรรมต่างๆตามที่ไปงานระบุ

สมาชิกในกลุ่มร่วมมือกันปฏิบัติกิจกรรมตามไปงาน

3.2 ตัวแทนนักเรียนแต่ละกลุ่มรับซองประวัติของนางวิสาขาไปศึกษาแล้วร่วมกัน

สรุปคุณธรรมที่ได้จากประวัติของนางวิสาขา

3.3 ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมาเล่าประวัติของนางวิสาขาโดยย่อแล้ว

สรุปคุณธรรมที่ได้จากประวัติของท่านหน้าชั้น

ขั้นสรุป

นักเรียนและครูร่วมกันสนทนาสรุปเกี่ยวกับประวัติของพระมหากัจายณะ,นางวิสาขา

และคุณธรรมที่ได้จากประวัติของท่าน

ขั้นวัดผล

นักเรียนทำแบบฝึกหัดจำนวน 10 ข้อ

5.สื่อและอุปกรณ์

-ภาพพระมหากัจายณะ หรือ พระสังกระจาย

-เพลงรวมเงิน

-ไปงาน

6.การประเมินผล

1.สังเกต

-ความร่วมมือในกิจกรรมกลุ่ม

-การตอบคำถาม

2.ตรวจแบบฝึกหัด

ภาคผนวก

เพลงรวมเงิน

รวมเงินรวมเงินวันนี้ รวมกันให้ต้อยย่ำให้มีผิดพลาด
ผู้หญิงนั้นเป็นเหรียญบาท ผู้ชายเก่งกาจเป็น 50 สตางค์
(แล้วครูบอกจำนวนเงินเพื่อให้นักเรียนรวมให้ได้ครบ 3 กลุ่ม)

ใบงาน

1. ให้สมาชิกในกลุ่มเลือกหัวหน้ากลุ่มและเลขานุการ โดยทุกคนในกลุ่มมีหน้าที่ดังนี้
 หัวหน้ามีหน้าที่นำสมาชิกในกลุ่มปฏิบัติกิจกรรมตามใบงาน
 เลขานุการมีหน้าที่จดบันทึกกิจกรรมต่างๆตามที่ใบงานระบุ
 สมาชิกในกลุ่มร่วมมือกันปฏิบัติกิจกรรมตามใบงาน
2. ตัวแทนนักเรียนแต่ละกลุ่มรับซองประวัติของนางวิชาฯไปศึกษาแล้วร่วมกัน
 สรุปคุณธรรมที่ได้จากประวัติของนางวิชาฯ
3. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมาเล่าประวัติของนางวิชาฯโดยย่อแล้วสรุป
 คุณธรรมที่ได้จากประวัติของท่านหน้าชั้น

บัตรเนื้อหา

4.นางวิสาขา

นางวิสาขา เป็นธิดาของธัญชัยเศรษฐี และนางสุมนา แห่งเมืองภัททิยะ แคว้นอังคะ ต่อมาย้ายมาอยู่เมืองสาเกต ซึ่งอยู่ระหว่างเมืองราชคฤห์กับเมืองสาวัตถี เมื่ออายุได้ 7 ขวบ ได้ฟังธรรมจากพระพุทธเจ้าบรรลุเป็นพระโศกบัณฑิต เมื่ออายุได้ 16 ปี ได้สมรสกับปุณณวัณณกุมาร บุตรชายของมิกคารเศรษฐี เมืองสาวัตถี และได้ย้ายไปอยู่ในตระกูลสามีตั้งแต่นั้น

ตระกูลของสามีนางวิสาขาไม่ได้นับถือพระพุทธศาสนาแต่นับถือพวกเคียรธีย์ (นักบวช เปลือยกาย) เมื่อนางวิสาขามาอยู่ในตระกูลนี้ได้ชักจูงให้ตระกูลนี้หันมานับถือพระพุทธศาสนา ด้วยโดยเฉพาะพ่อสามี คือ มิกคารเศรษฐี เคารพนับถือนางวิสาขาเป็นเสมือนแม่ของตน คือแม่ผู้ให้กำเนิดทางธรรม นางจึงมีชื่อเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า “มิกคารมาตา” (มารดาของมิกคารเศรษฐี)

นางวิสาขาเป็นผู้ที่มั่นคงในพระรัตนตรัยมาก จะไปวัดเพื่อฟังธรรมทุกวัน หลังจากฟังธรรมแล้วก็จะเดินตรวจรอบวัดเพื่อซักถามความประสงค์ของพระภิกษุ แล้วจัดหาถวายนางวิสาขาได้สร้างวัดบุพพารามถวายพระพุทธเจ้า จนได้รับการยกย่องจากพระพุทธเจ้าว่าเป็นเลิศในการถวายทาน มีอายุยืนยาวถึง 120 ปี มีบุตรชาย 10 คน บุตรสาว 10 คน เป็นสาวิกาที่อุปถัมภ์พระพุทธศาสนาที่สำคัญคนหนึ่ง

แบบฝึกหัดที่ 4

วิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หน่วยที่ 4 ชาติไทย

หน่วยย่อยที่ 6 พระพุทธศาสนา เรื่อง ประวัติของพุทธสาวก สาวิกาและชาวพุทธตัวอย่าง

คำชี้แจง ให้นักเรียนเขียนเครื่องหมาย / หน้าข้อความที่ถูกต้อง และทำเครื่องหมาย X หน้าข้อความ
ที่ผิด

- _____ 1.พระมหากัจจายนะมีความสามารถในการแสดงธรรม
- _____ 2.เมืองสาวัตถีเป็นเมืองที่พระมหากัจจายนะวางรากฐานพระพุทธศาสนาไว้อย่างมั่นคง
- _____ 3.นางวิสาขามีผิวพรรณงามเหมือนคังทอง
- _____ 4.นางวิสาขาได้ชื่อว่าเป็นเบญจกัลยาณี
- _____ 5.วัดที่นางวิสาขาส่งด้วยทรัพย์ของตนเองคือ วัดบุพพาราม
- _____ 6.การถวายผ้าอาบน้ำฝนเกิดขึ้นก่อนสมัยนางวิสาขา
- _____ 7.คุณธรรมของนางวิสาขาที่ควรยึดถือคือ ความศรัทธาในพระพุทธศาสนา
- _____ 8.พระมหากัจจายนะทูลขอให้พระพุทธเจ้าแก้ไขพุทธบัญญัติในเรื่องการบวช
- _____ 9.พระมหากัจจายนะเป็นพระราชโอรสของพระเจ้าจันทรปัชโชติ
- _____ 10.อภิชาตบุตรหมายถึง บุตรที่มีความสามารถเท่าบิดา-มารดา

เฉลย

1. /	2. X	3. X	4. /	5. /
6. X	7. /	8. /	9. X	10. X

แผนการสอนที่ 5

วิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หน่วยที่ 4 ชาติไทย
หน่วยย่อยที่ 6 พระพุทธศาสนา เรื่อง พระสงฆ์และการปฏิบัติตนที่เหมาะสมต่อพระสงฆ์
(แผนการสอนตามคู่มือครู) เวลา 3 คาบ (60 นาที)

1.สาระสำคัญ

วัดมีความสำคัญอย่างยิ่งเพราะมีบทบาทต่อสังคมไทยแทบทุกด้าน พุทธศาสนิกชนจึงมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องวัด

การปฏิบัติตนที่เหมาะสมต่อพระสงฆ์เป็นหน้าที่สำคัญของพุทธศาสนิกชน

2.จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

หลังจากเรียนจบบทเรียนนี้แล้ว นักเรียนสามารถ

- 1.บอกความสำคัญของวัดได้
- 2.บอกความสำคัญและหน้าที่ของพระสงฆ์ได้
- 3.บอกข้อควรปฏิบัติต่อพระสงฆ์ของพุทธศาสนิกชนได้
- 5.ทำแบบฝึกหัดได้ถูกต้องอย่างน้อย 80%

3.เนื้อหา

พระสงฆ์และการปฏิบัติตนต่อพระสงฆ์

ก. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับวัดและพระสงฆ์ในประเทศไทย

1. วัด มีบทบาทสำคัญในสังคมไทยแทบทุกด้าน เพราะเป็นสถานที่จัดพิธีกรรม ทำบุญตามประเพณี วัดยังเป็นสถานที่เอนกประสงค์ในการจัดกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน เป็นแหล่งความรู้สาขาวิชาต่างๆ เป็นแหล่งพบปะสังสรรค์ เนื่องในโอกาสงานพิธีต่างๆ ในสมัยโบราณวัด

เป็นศูนย์กลางการจัดกิจกรรมของชุมชน คนไทยในสมัยโบราณจึงไปวัดกันอย่างสม่ำเสมอ ในปัจจุบันการศึกษาไม่ได้มีศูนย์กลางอยู่ที่วัด แต่วัดยังเป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาเป็นที่อยู่อาศัยของภิกษุสามเณร

2. ประโยชน์และอุดมการณ์ของการไปวัด

2.1 เป็นการทนุบำรุงศาสนสถาน ซึ่งเป็นหน้าที่ของพุทธศาสนิกชนที่จะช่วยกันรักษาศาสนสถานให้อยู่ในสภาพดี ยังทำให้ผู้เข้าไปในวัดเกิดความสบายใจด้วย

2.2 การไปวัดยังทำให้เรามีโอกาสสังเคราะห์พระสงฆ์เพื่อไม่ให้ท่านต้องเดือดร้อนและมีเวลาศึกษาพระธรรมวินัยอย่างเต็มที่

2.3 เป็นการสืบต่อกิจกรรมทางศาสนา เช่น การทำบุญ ฟังเทศน์ สันทนาธรรม ถ้าพุทธศาสนิกชนไม่ไปวัด กิจกรรมเหล่านี้ก็จะหายไป

2.4 วัดเป็นสถานที่สงบใช้เป็นที่ปฏิบัติธรรม เมื่อมีข้อสงสัยในการปฏิบัติอาจขอคำแนะนำจากพระสงฆ์ได้

8. ความรู้เกี่ยวกับพระสงฆ์

พระสงฆ์ คือหมู่ชนที่ยอมตนเข้ามาบวชในพระพุทธศาสนาตามหลักที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติและทรงอนุญาตไว้ การจะเป็นพระสงฆ์ สามารถทำได้ 3 วิธี คือ

1. บวชโดยพระพุทธเจ้าประทานให้ด้วยพระองค์เอง
2. บวชด้วยการรับไตรสรณคมน์
3. บวชโดยคณะสงฆ์พร้อมเพรียงกันยอมรับเข้าหมู่ โดยเอกฉันท์

พระสงฆ์มี 2 ประเภทคือ

1. สมมติสงฆ์ คือการเป็นพระสงฆ์โดยสมมติ หมายถึง พระสงฆ์ที่ผ่านการอุปสมบท

ถูกต้องตามหลักที่กล่าวข้างต้น สมมติสงฆ์มี 2 ประเภท คือ

1.1 ในแง่พระวินัย หมายถึงพระภิกษุตั้งแต่ 4 รูปขึ้นไป

1.2 ในแง่พระธรรม หมายถึงพระภิกษุแม้เพียงรูปเดียวที่บวชเข้ามาโดยถูกต้อง

2. อริยสงฆ์ คือพระสงฆ์ที่เป็นอริยบุคคล หมายถึง ผู้บรรลุนิพพานตั้งแต่พระโสดาบันขึ้นไปจนถึงพระอรหันต์เป็นที่สุด เนื่องจากอริยสงฆ์นี้ กำหนดเอาคุณธรรมเป็นหลัก ดังนั้น กุศลหรืออริยสงฆ์ผู้บรรลุนิพพานตั้งแต่พระโสดาบันขึ้นไป นับเป็นอริยสงฆ์ได้

หน้าที่ของพระสงฆ์

1. หน้าที่ของพระสงฆ์ในการปฏิบัติ
2. หน้าที่ของพระสงฆ์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

หน้าที่ของพระสงฆ์ในการปฏิบัติ การปฏิบัติธรรมของพระสงฆ์มีลักษณะดังต่อไปนี้

- 1) ปฏิบัติดี คือ เป็นผู้สำรวมกาย วาจา ใจ
- 2) ปฏิบัติตรง คือ ปฏิบัติตรงตามธรรมะของพระพุทธเจ้า
- 3) ปฏิบัติเพื่อรู้ธรรม คือ ปฏิบัติเพื่อความรู้แจ้ง เพื่อความหลุดพ้น
- 4) ปฏิบัติสมควร คือ ปฏิบัติโดยทางสายกลาง

หน้าที่ของพระสงฆ์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

- 1) การปฏิบัติตามคำสอนของพระพุทธเจ้าเป็นตัวอย่าง
- 2) การสอนธรรมะในรูปต่างๆ เช่น เทศนา เผยแผ่ธรรมะทางสื่อมวลชน
- 3) การทำกิจกรรมอันเป็นการสงเคราะห์ชาวบ้าน
- 4) จัดกิจกรรมอันเป็นประเพณีและศาสนพิธีในโอกาสต่างๆ
- 5) เป็นผู้นำในการปฏิบัติธรรม

คุณของพระสงฆ์ พระสงฆ์เป็นศาสนทายาทที่สำคัญ ซึ่งทำหน้าที่สืบต่อพระพุทธศาสนา ท่านเป็นผู้นำในการปฏิบัติตามพระธรรมวินัย คือ ได้ศึกษาค้นคว้าพระธรรมให้รู้และเข้าใจดีแล้ว จึงนำไปปฏิบัติเพื่อให้เกิดประโยชน์อย่างสมบูรณ์

คุณของพระสงฆ์ แบ่งออกเป็นหัวข้อใหญ่ๆ ได้ 3 หัวข้อ คือ

1. การปฏิบัติดี การปฏิบัติชอบของพระสงฆ์ เช่น รักษาศีล 5 และรักษาวินัย การทำสมาธิ ปฏิบัติวิปัสสนาเป็นผลให้ผู้นับถือพระพุทธศาสนาเห็นว่าพระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า นั้น ประเสริฐสุด
2. พระสงฆ์ทำหน้าที่รักษาโครงสร้างของพระพุทธศาสนา คือ เมื่อบวชแล้วจะช่วยรักษายกย่อง ธรรมเนียมประเพณีในการปกครองคณะสงฆ์ ศาสนพิธีสังฆกรรม และการดูแลาวรวัตถุของ ศาสนา เช่น โบสถ์ วิหาร ฯลฯ
3. พระสงฆ์เป็นผู้ให้ความรู้ในเรื่องพระธรรมวินัย จัดหมวดหมู่ข้อธรรมะ แปลความหมาย จารึกลงในใบลาน จัดพิมพ์พระไตรปิฎก

ประโยชน์ของการบวช

การบวชในพระพุทธศาสนามี 2 แบบ คือ บวชพระเรียกว่า อุปัสมบท บวชเณรเรียกว่า บรรพชา ไม่ว่าจะเป็นการบวชพระหรือบวชเณรย่อมได้รับประโยชน์ด้วยกันทั้งสิ้น ประโยชน์ที่ได้รับจะเกิดทั้งส่วนตนและส่วนรวม

1. ประโยชน์ของการบวชในส่วนตน ผู้บวชได้มีโอกาสศึกษาธรรมฝึกฝนตนเองให้ลึกซึ้งใน พระธรรมวินัยและได้มีโอกาสตอบแทนบุญคุณผู้มีพระคุณ ได้แก่ บิดามารดา
2. ประโยชน์ของการบวชในส่วนรวม ผู้บวชจะได้มีโอกาสเผยแผ่พระธรรมคำสั่งสอนแก่ พุทธศาสนิกชน ซึ่งเป็นการช่วยดำรงและสืบทอดพระพุทธศาสนาให้คงอยู่สืบไป

ข้อควรปฏิบัติต่อพระสงฆ์

พุทธศาสนิกชนควรปฏิบัติต่อพระสงฆ์ ดังนี้

1. ทำบุญใส่บาตรอาจจะทำที่บ้านหรือไปทำที่วัด โดยการถวายอาหารและสิ่งของจำเป็น สำหรับการดำรงชีวิต เพื่อให้ท่านสามารถครองตนเพื่อเผยแผ่พระธรรมคำสอนต่อไปได้
2. เมื่อเวลาฟังพระธรรมหรือคำให้ศีล ควรตั้งใจฟังอย่างสำรวม ให้ตั้งสมาธิแน่วแน่นอยู่กับ การฟังเทศน์ ไม่ฟังชานหรือวอกแวก ไม่คิดเรื่องอื่น
3. การสนทนากับพระสงฆ์ ควรสนทนากับท่านอย่างสำรวม มีสัมมาคารวะ ควรประณมมือ ขณะพูดกับท่าน ผู้หญิงควรจัดเสื้อผ้าให้เรียบร้อยก่อนจะลุกหรือนั่ง และไม่ควรสนทนากับท่าน ในที่ห่างไกลผู้อื่น แม้จะเป็นญาติกับท่านก็ตาม เพราะเป็นการผิดวินัย
4. การสนทนากับท่าน ควรรักษาเวลาให้พอดี เมื่อพูดธุระกับท่านเสร็จแล้วควรรีบลาท่าน เพราะพระสงฆ์ย่อมมีกิจที่สมณเพศจะต้องปฏิบัติมากอยู่แล้ว
5. เวลาเข้าไปในวัด ไม่ควรส่งเสียงดังรบกวนหรือสร้างความรำคาญกับพระสงฆ์หรือผู้ ปฏิบัติธรรม

4. กิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้นนำ

1. นักเรียนเล่นเกมใบ้ภาพ (วัด และ พระสงฆ์) (ภาคผนวก)
2. นักเรียนดูภาพวัดแล้วร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับวัด โดยครูซักถามนักเรียน เช่น
 - นักเรียนเคยไปวัดหรือไม่ (เคย)
 - จุดมุ่งหมายของการไปวัดเพื่ออะไร (ไปทำบุญ, ทำจิตใจให้สงบ, ฟังธรรม)
 - วัดมีความสำคัญอย่างไร

2.นักเรียนดูภาพพระสงฆ์แล้วร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับพระสงฆ์ โดยครูสนทนาชักถาม

นักเรียน เช่น

-พระสงฆ์คือใคร(พระสงฆ์คือหมู่ชนที่ยอมตนเข้ามาบวชในพระพุทธศาสนาตามหลัก
ที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติและอนุญาตไว้)

-พระสงฆ์มีความสำคัญอย่างไร(เป็นผู้ปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา และ
เป็นผู้สืบทอดพระพุทธศาสนา)

-พระสงฆ์มีหน้าที่อะไร(ปฏิบัติตามหลักธรรมที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติและเผยแผ่
พระพุทธศาสนา)

3.แบ่งนักเรียนเป็น 3 กลุ่มกลุ่มละ 8 นาที โดยการนับ ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มรับใบ
งานแล้วทำกิจกรรมตามใบงาน ดังต่อไปนี้ภายในเวลา 15 นาที

ขั้นสรุป

นักเรียนและครูร่วมกันสนทนาสรุปเกี่ยวกับความสำคัญของวัด,ความสำคัญและหน้าที่
ของพระสงฆ์และข้อควรปฏิบัติต่อพระสงฆ์ของพุทธศาสนิกชน

ขั้นวัดผล

นักเรียนทำแบบฝึกหัดจำนวน 5 ข้อ

5.สื่อและอุปกรณ์

-เกมใบ้ภาพ

-ภาพวัด

-ภาพพระสงฆ์

6.การประเมินผล

1.สังเกต

-ความร่วมมือในกิจกรรมกลุ่ม

-การตอบคำถาม

2.ตรวจแบบฝึกหัด

ภาคผนวก

เกม ไข่ภาพ

จุดประสงค์

1. เพื่อสร้างความสนใจในชั้นนำเข้าสู่บทเรียน
2. เพื่อฝึกการตั้งคำถาม
3. เพื่อให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน

เวลาที่ใช้ ประมาณ 3 นาที

สถานที่ ห้องเรียน

อุปกรณ์

-ภาพวัด,ภาพพระสงฆ์

วิธีเล่น

- 1.อาสาสมัครนักเรียนออกมาดูภาพกับครู
- 2.อาสาสมัครแสดงท่าทางให้เพื่อนทายภาพนั้น ๆ ให้ได้ โดยไม่ต้องเสียง
- 3.ถ้านักเรียนคนใดทายถูกต้อง จะชนะแล้วครูเฉลยภาพให้นักเรียนดู

ใบงาน

3.1 ให้สมาชิกทุกคนในกลุ่มเลือกหัวหน้ากลุ่มและเลขานุการ 1 คน ซึ่งบุคคลในกลุ่มมีหน้าที่ดังนี้

หัวหน้ากลุ่มมีหน้าที่นำเพื่อนในกลุ่มปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ

เลขานุการมีหน้าที่จดบันทึกข้อมูล

สมาชิกในกลุ่มมีหน้าที่ร่วมปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ตามใบงาน

3.2 สมาชิกในกลุ่มร่วมกันอภิปรายในหัวข้อต่อไปนี้ (ใช้เวลา 10 นาที)

-การปฏิบัติตนที่เหมาะสมต่อพระสงฆ์ควรทำอย่างไร

3.3 แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมารายงานหน้าชั้น กลุ่มละ 4 นาที

* เราจะปฏิบัติตนต่อพระสงฆ์ให้เหมาะสมอย่างไร *

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....
- 6.....
- 7.....
- 8.....
- 9.....
- 10.....
- 11.....
- 12.....

แบบฝึกหัดที่ 5

วิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หน่วยที่ 4 ชาติไทย
หน่วยย่อยที่ 6 พระพุทธศาสนา เรื่อง พระสงฆ์และการปฏิบัติตนที่เหมาะสมต่อพระสงฆ์

คำชี้แจง ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้

1. วัดมีความสำคัญอย่างไร

(วัดเป็นสถานที่ในการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา เป็นที่อยู่อาศัยของพระภิกษุสามเณร)

2. พระสงฆ์มีความสำคัญอย่างไร

(เป็นผู้เผยแผ่และถือปทัศพระพุทธศาสนา)

3. การจะเป็นพระสงฆ์ตามหลักที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติและอนุญาตไว้สามารถทำได้อย่างไรบ้าง

(ทำได้ 3 วิธี คือ 1.บวชโดยพระพุทธเจ้าประทานให้ด้วยตนเอง

2.บวชด้วยการรับไตรสรณคมน์

3.บวชโดยคณะสงฆ์พร้อมเพรียงกันยอมรับเข้าหมู่ โดยเอกฉันท์)

4. พุทธศาสนิกชนควรปฏิบัติต่อพระสงฆ์อย่างไร (บอกมาอย่างน้อย 3 ข้อ)

(1.ปฏิบัติต่อพระสงฆ์ด้วยความเคารพทั้งกาย วาจา และใจ

2.ปฏิบัติตนตามคำสั่งสอนของพระสงฆ์ด้วยความเคารพเชื่อฟัง

3.ทำนุบำรุงพระสงฆ์ด้วยปัจจัย 4)

5. พุทธศาสนิกชนควรปฏิบัติต่อพระพุทธศาสนาอย่างไร (บอกมาอย่างน้อย 3 ข้อ)

(1.ศึกษาหลักธรรมของพระพุทธศาสนาให้เข้าใจแจ่มแจ้ง

2.ปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา

3.ชี้แนะหลักธรรมของพระพุทธศาสนาให้ผู้อื่นศึกษาและปฏิบัติ)

แผนการสอนที่ 6

วิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

หน่วยที่ 4 ชาติไทย

หน่วยย่อยที่ 6 พระพุทธศาสนา

เรื่อง หน้าที่ของชาวพุทธ

เวลา 3 คาบ (60 นาที)

(แผนการสอนตามคู่มือครู)

1.สาระสำคัญ

พุทธศาสนิกชนควรปฏิบัติตนเป็นพุทธศาสนิกช่วยกันบำรุงและพัฒนาวัดให้เจริญก้าวหน้าและเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมสืบต่อไป

2.จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

หลังจากเรียนจบบทเรียนนี้แล้ว นักเรียนสามารถ

- 1.บอกแนวทางในการบำรุงและพัฒนาวัดได้
- 2.บอกบทบาทของพุทธศาสนิกชนที่พึงกระทำเพื่อประโยชน์ต่อพระพุทธศาสนาได้
- 3.บอกวิธีปฏิบัติตนเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดีได้
- 4.ทำแบบฝึกหัดได้ถูกต้องอย่างน้อย 80%

3.เนื้อหา

หน้าที่ของชาวพุทธ

ชาวพุทธ หมายถึง ผู้ที่ยอมรับว่าคำสอนของพระพุทธศาสนาเป็นสิ่งประเสริฐสามารถนำมาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตและนำส่งมอบไปสู่ความสงบสุขได้ ดังนั้นชาวพุทธจึงมีหน้าที่จะต้องปฏิบัติตน เพื่อประโยชน์ต่อพระพุทธศาสนา ดังนี้

การพัฒนาวัด

เนื่องจากวัดเป็นสถานที่สำคัญทางพระพุทธศาสนา

การจัดพิธีกรรมต่าง ๆ ทาง

พระพุทธศาสนา ไม่ว่าจะเป็นการทำบุญ เวียนเทียน การบวช การจัดงานศพ ฯลฯ ล้วนแต่จะต้องจัดทำที่จัดทั้งสิ้น ดังนั้นพุทธศาสนิกชนควรช่วยพัฒนาวัด ดังนี้

1. ช่วยทำความสะอาดบริเวณวัด โดยการเก็บกวาด เศษขยะ ใบไม้ สิ่งสกปรกต่าง ๆ การกระทำความผิดอาจจะทำในโอกาสวันสำคัญต่าง ๆ หรือเมื่อมีเวลาว่างก็ได้
2. บริจาคทรัพย์ สิ่งของ เพื่อช่วยในการพัฒนาวัดให้มีความสวยงาม และมีความสะดวกในการที่จะเป็นสถานที่จัดพิธีกรรมต่าง ๆ
3. เมื่อถึงโอกาสสำคัญ ควรช่วยกันปลูกต้นไม้ในบริเวณวัด และตกแต่งต้นไม้ที่มีอยู่ในบริเวณวัดให้คงความร่มรื่นให้แก่ผู้เข้ามาในวัด เพราะต้นไม้ช่วยทำให้อากาศบริสุทธิ์ และยังช่วยกันเสียงต่าง ๆ ไม่ให้รบกวนในบริเวณวัด ทำให้วัดเงียบสงบ
4. เมื่อเข้าไปในบริเวณวัด ควรสำรวมกายและวาจา ไม่ส่งเสียงดัง หรือวิ่งเล่นอีกทีก็กรึกโครม ทำให้รบกวนผู้ที่ต้องการความสงบ
5. ช่วยสอดส่องดูแลทรัพย์สินหรือสิ่งของในบริเวณวัดให้คงสภาพที่สมบูรณ์ เมื่อเห็นสิ่งใดจะทำให้เกิดการเสื่อมโทรมต่อวัดจะต้องเข้าช่วยแก้ไข และปกป้อง

2. ข้อควรปฏิบัติเพื่อพระพุทธศาสนา

พุทธศาสนิกชนควรปฏิบัติตนเพื่อพระพุทธศาสนา ดังนี้

1. ศึกษาหาความรู้ ทั้งทางโลกและทางธรรม การศึกษาทางโลกจะช่วยในการประกอบอาชีพที่สุจริต ซึ่งจะเป็นรากฐานสำคัญในการดำรงชีวิตได้อย่างปกติสุข ส่วนความรู้ทางธรรมเป็นความรู้ที่จะทำให้สามารถดำเนินชีวิตไปในแนวทางที่ถูกต้อง ช่วยยึดเหนี่ยวจิตใจไม่ให้กระทำความชั่ว และยังช่วยขัดเกลาให้เป็นคนมีจิตเมตตา เอื้อเฟื้อต่อผู้อื่น

2. ปฏิบัติตามหลักธรรมและพิธีกรรมทางศาสนา การเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดีนั้นไม่เพียงแต่จะต้องมีความรู้เกี่ยวกับหลักธรรมคำสอนเท่านั้น แต่จะต้องปฏิบัติตนตามหลักธรรม

คำสอนได้อย่างแท้จริง ซึ่งจะช่วยในการดำเนินชีวิตเป็นไปอย่างสงบสุข ส่วนการปฏิบัติตนตามพิธีกรรมทางศาสนานั้น จะช่วยส่งเสริมให้จิตใจของผู้ปฏิบัติเกิดความเลื่อมใสศรัทธา และมีแนวทางในการปฏิบัติ โดยเข้าใจจุดหมายของพิธีกรรมต่างๆ อย่างถ่องแท้ การปฏิบัติตามพิธีกรรมดังกล่าวจึงช่วยเสริมให้สามารถปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอนได้ง่ายขึ้น

3.เผยแผ่พระพุทธศาสนา เพื่อให้ผู้อื่นรู้และเข้าใจหลักคำสอนของศาสนาให้ถูกต้อง แต่ก่อนจะเป็นผู้เผยแผ่พระพุทธศาสนาได้ พุทธศาสนิกชนผู้นั้น จะต้องปฏิบัติตนเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดีเสียก่อน ผลจากการเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดีจะทำให้จิตใจสงบ หน้าตาแจ่มใส ใครพบเห็นก็สรรเสริญยกย่องและจะทำให้ผู้อื่นชื่นชมว่า การที่เป็นคนดีนั้นเป็นผลมาจากการเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดีนั่นเอง ก็เท่ากับเป็นการเผยแผ่คุณความดีของพระพุทธศาสนาให้แก่กระจายออกไป

4.ปกป้องพระศาสนา กระทำได้โดยการรักษาและทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาให้มีความมั่นคง ซึ่งสามารถจะทำได้โดยมีความศรัทธาในพระพุทธศาสนาอย่างจริงใจ ปฏิบัติตามคำสอนอย่างสม่ำเสมอและเคร่งครัด โดยพยายามให้คนทั่วไปเข้าใจและทราบว่า แก่นแท้ของศาสนาอยู่ตรงไหน

ถ้าพุทธศาสนิกชนทั้งหลายปฏิบัติได้ดังนี้แล้ว ก็จะทำให้พุทธศาสนาเจริญรุ่งเรือง ทั้งยังทำให้ผู้ปฏิบัติมีความสุขในการดำเนินชีวิตอีกด้วย

4.กิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้นนำ

- 1.อาสาสมัครอ่านใบฎีกาบทกบฏที่นักเรียนเตรียมมาให้เพื่อนฟัง
- 2.นักเรียนและครูร่วมกันสนทนาถึงใบฎีกาบทกบฏต่าง ๆ เช่น
 - นักเรียนเคยเห็นใบฎีกาบทกบฏหรือไม่

- เป็นการทำบุญเกี่ยวกับอะไร

-นักเรียนเคยร่วมทำบุญหรือไม่

ขั้นสอน

1. นักเรียนอ่านใบฎีกาบอกบุญที่แต่ละคนเตรียมมาแล้วร่วมกันอภิปรายว่าเป็นการทำบุญเกี่ยวกับอะไร และอภิปรายถึงประโยชน์ที่ทุกคนมีส่วนร่วมในการทนุบำรุงศาสนาวัตถุ เพื่อเป็นหลักฐานว่ายังมีพระพุทธศาสนาอยู่ในประเทศไทย

2. แบ่งนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม โดยการจับไม้ 3 ขนาด ให้นักเรียนทำกิจกรรมดังต่อไปนี้ภายในเวลา 15 นาที

2.1 แต่ละกลุ่มเลือกหัวหน้ากลุ่มและเลขานุการ 1 คน

2.2 แต่ละกลุ่มร่วมกันอภิปรายแล้วบันทึกผลในหัวข้อต่อไปนี้

- ความสำคัญในการพัฒนาวัด

- แนวทางในการบำรุงและพัฒนาวัด

2.3 แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมารายงานหน้าชั้น กลุ่มละ 5 นาที

3. นักเรียนและครูร่วมกันอภิปรายว่า นักเรียนจะมีส่วนร่วมในการพัฒนา ส่งเสริมพระพุทธศาสนาได้หรือไม่ อย่างไร โดยให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นทีละคน

ขั้นสรุป

นักเรียนและครูร่วมกันสนทนาสรุปเกี่ยวกับแนวทางในการบำรุงและพัฒนาวัด, บทบาทพุทธศาสนิกชนที่พึงกระทำเพื่อประโยชน์ต่อพระพุทธศาสนาและวิธีปฏิบัติตนเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดี

ขั้นวัดผล

นักเรียนทำแบบฝึกหัดจำนวน 15 ข้อ

5.สื่อและอุปกรณ์

- ใบฎีกาบอกบุญต่าง ๆ เช่น บุญกฐิน ผ้าป่า สร้างวัด ฯลฯ
- ไม้ 3 ขนาด เพื่อแบ่งกลุ่มนักเรียน

6.การประเมินผล

1.สังเกต

- ความร่วมมือในกิจกรรมกลุ่ม
- การตอบคำถาม

2.ตรวจแบบฝึกหัด

แบบฝึกหัดที่ 6

กลุ่มวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต หน่วยที่ 4 ชาติไทย หน่วยย่อยที่ 6 พระพุทธศาสนา

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

เรื่อง หน้าที่ของชาวพุทธ

ตอนที่ 1

คำชี้แจง ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้

1.ชาวพุทธคือ _____ (ผู้ที่ยอมรับว่าคำสอนของพระพุทธศาสนา เป็นสิ่งประเสริฐสามารถนำมาเป็น
แนวทางในการดำเนินชีวิตและนำสังคมไปสู่ความสงบสุขได้) _____

2.นักเรียนมีส่วนช่วยในการพัฒนาวัดได้อย่างไรบ้าง

_____ (ช่วยทำความสะอาดบริเวณวัด บริจาคทรัพย์ สิ่งของช่วยในการพัฒนาวัด ช่วยสอดส่อง
ดูแลทรัพย์สินหรือสิ่งของในบริเวณวัด) _____

3.ในฐานะที่นักเรียนเป็นพุทธศาสนิกชนนักเรียนจะมีวิธีปฏิบัติตนอย่างไรเพื่อให้เกิดประโยชน์
ต่อพระพุทธศาสนา

_____ (1.ศึกษาหาความรู้ ทั้งทางโลกและทางธรรม _____

_____ 2.ปฏิบัติตามหลักธรรมและพิธีกรรมทางศาสนา _____

_____ 3.เผยแผ่พระพุทธศาสนา _____

_____ 4.ปกป้องพระศาสนา) _____

ตอนที่ 2

คำชี้แจง ให้นักเรียนสำรวจตนเองว่า ได้ปฏิบัติตามหน้าที่ของชาวพุทธหรือไม่

โดยทำเครื่องหมาย / ลงในช่องว่างที่ตนปฏิบัติตามความเป็นจริง

การปฏิบัติตน	ทำบ่อย	ทำเป็นบางครั้ง	ไม่เคยทำ
1.ช่วยพัฒนาวัด			
2.สวดสวดคุณแต่รักษาทรัพย์สิ่งที่เป็นของวัด			
3.ไปร่วมพิธีกรรมที่วัดในวันสำคัญ			
4.ศึกษาหลักธรรมคำสอน			
5.ปฏิบัติตามตามหลักธรรม			
6.ปกป้องพระพุทธศาสนาเมื่อมีผู้เข้าใจผิด			
7.ขณะเข้าไปในบริเวณวัดจะสำรวมกาย วาจา			

แผนการสอนที่ 7

วิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หน่วยที่ 4 ชาติไทย

หน่วยย่อยที่ 6 พระพุทธศาสนา เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา

เวลา 3 คาบ (60 นาที)

(แผนการสอนตามคู่มือครู)

1.สาระสำคัญ

วันสำคัญทางพระพุทธศาสนาอาจจะเกี่ยวข้องกับพระพุทธเจ้าหรือพระสาวก หรือเกี่ยวข้องกับข้อบัญญัติหรือวินัยของสงฆ์ เช่น วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชาเป็นต้น ในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา จะมีการประกอบพิธีบูชา เพื่อระลึกถึงพระพุทธเจ้า พระธรรม และพระสงฆ์

2.จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

หลังจากเรียนจบบทเรียนนี้แล้ว นักเรียนสามารถ

- 1.บอกความสำคัญของวันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษา และวันออกพรรษาได้
- 2.บอกวิธีปฏิบัติตนในวันสำคัญทางศาสนาได้
- 3.ทำแบบฝึกหัดได้ถูกต้องอย่างน้อย 80%

3.เนื้อหา

วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา

ในฐานะที่เป็นพุทธศาสนิกชน ควรเรียนรู้ว่าวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาที่สำคัญ ได้แก่ วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษา และวันออกพรรษา วันสำคัญทางพระพุทธศาสนาอาจจะเกี่ยวข้องกับพระพุทธเจ้า เกี่ยวข้องกับพระสาวก หรืออาจเกี่ยวข้องกับ

ข้อบัญญัติหรือวินัยของสงฆ์ก็ได้ ในวันสำคัญเหล่านี้จะมีการประกอบพิธีบูชา เพื่อเป็นการน้อมระลึกถึงพระพุทธเจ้า พระธรรมและพระสงฆ์ อันเป็นหัวใจของพระพุทธศาสนา

1.วันมาฆบูชา ตรงกับวันเพ็ญขึ้น 15 ค่ำ เดือน 3 ถ้าปีใดมีอธิกมาส คือมีเดือนแปดสองหนก็เลื่อนไปเป็นวันเพ็ญกลางเดือน 4 วันมาฆบูชามีความสำคัญคือ เป็นวันที่มีเหตุการณ์เกิดขึ้นพร้อมกัน 4 อย่างในวันเดียวกัน เรียกเหตุการณ์นี้ว่า “จาตุรงคสันนิบาต” ได้แก่

1.1 พระอรหันต์สาวกจำนวน 1,250 รูป มาประชุมพร้อมกัน ณ พระเวฬุวันมหาวิหาร กรุงราชคฤห์ ที่พระพุทธเจ้าทรงประทับอยู่

1.2 พระอรหันต์สาวกเหล่านี้ล้วนเป็นเอหิภิกขุอุปสัมปทา คือได้รับการอุปสมบทจากพระพุทธเจ้าโดยตรง

1.3 พระอรหันต์สาวกเหล่านี้มาประชุมพร้อมกันโดยมิได้นัดหมายมาก่อน

1.4 วันนั้นเป็นวันเพ็ญเดือนสามเรียกว่า วันมาฆปุรณมี คือเป็นวันที่พระจันทร์เต็มดวง นอกจากนี้ยังเป็นวันที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงพระธรรมเทศนา ซึ่งเป็นหัวใจของพระพุทธศาสนา คือ โอวาทปาติโมกข์ ได้แก่ การไม่ทำความชั่วทั้งปวง การทำความดีให้ถึงพร้อมและการทำจิตใจให้บริสุทธิ์

จากเหตุการณ์ที่มีความสำคัญดังกล่าวมาแล้วนี้ ชาวพุทธทั่วโลกต่างถือว่าวันนี้เป็นวันสำคัญพร้อมกันไปทำบุญและเวียนเทียนที่วัด

2.วันวิสาขบูชา

ตรงกับวันเพ็ญ ขึ้น 15 ค่ำเดือน 6 ถ้าปีใดมีเดือน 8 สองหน ก็ตรงกับวันเพ็ญขึ้น 15 ค่ำเดือน 7 ถือเป็นวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา คือ

1.เป็นวันคล้ายวันประสูติของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ประสูติเมื่อวันเพ็ญกลางเดือน 6 ก่อนพุทธศักราช 80 ปี

2.เป็นวันคล้ายตรัสรู้ของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ตรัสรู้เมื่อวันเพ็ญกลางเดือน 6 ก่อนพุทธศักราช 45 ปี

3.เป็นวันคล้ายปรินิพพานของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ปรินิพพานเมื่อวันเพ็ญกลางเดือน 6 ก่อนพุทธศักราช 1 ปี

วันวิสาขบูชาเป็นวันสำคัญเกี่ยวกับพระพุทธเจ้าโดยตรง แม้เหตุการณ์ทั้ง 3 จะเกิดขึ้นต่างปีกันแต่มาพ้องกันคือวันเพ็ญ 15 ค่ำเดือน 6 ซึ่งในวันนี้พุทธศาสนิกชนจะไปร่วมประชุมกันที่โบสถ์ วิหาร วัดวาอาราม เพื่อร่วมกันทำบุญและเวียนเทียน

3.วันอาสาฬหบูชา

ตรงกับวันเพ็ญเดือน 8 ของทุกปี ถ้าปีไหนเป็นปีอธิกสุรทิน คือปีที่ เดือนกุมภาพันธ์มี 29 วัน เดือนไหนมีเดือน 8 สองหน ก็นับเอาวันขึ้น 15 ค่ำของเดือน 8 หลัง เป็นวันอาสาฬหบูชา ซึ่งวันอาสาฬหบูชา มีความสำคัญดังนี้

3.1 เป็นวันที่พระพุทธเจ้าทรงประกาศพระพุทธศาสนาเป็นครั้งแรก

3.2 เป็นวันที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงธรรมเป็นครั้งแรกมีชื่อว่า “ธัมมจักกัปปวัตตนสูตร”

3.3 เป็นวันที่พระสงฆ์เกิดขึ้นเป็นครั้งแรกในโลก คือพระอัญญาโกณฑัญญะ

3.4 เป็นวันที่ทำให้พระรัตนตรัยครบ 3 ประการคือ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์

เมื่อถึงวันสำคัญนี้ชาวพุทธทั่วโลกจะมาร่วมทำบุญและเวียนเทียนที่วัด

4.วันเข้าพรรษา

ตรงกับ วันแรม 1 ค่ำ เดือน 8 เป็นวันต่อจากวันอาสาฬหบูชานั่นเอง หลักเกณฑ์นับวันเดือนก็เหมือนวันอาสาฬหบูชา ที่เป็นวันสำคัญเพราะเป็นวันแรกที่พระภิกษุสงฆ์เริ่มเข้าพรรษาเป็นเวลา 3 เดือนตามบัญญัติทางวินัยของพระสงฆ์ พระภิกษุสงฆ์ต้องจำพรรษาอยู่วัดใดวัดหนึ่ง ไม่ไปนอนค้างคืนนอกวัดเป็นเวลา 3 เดือน เริ่มตั้งแต่วันแรม 1 ค่ำ เดือน 3 ถึง วันขึ้น 15 ค่ำ

เดือน 11

นอกจากนี้ยังมีความสำคัญคือ

1. พระภิกษุสงฆ์หยุดสังฆจรไปมา ไม่ไปค้างแรมที่อื่น ทำกิจร่วมกัน ศึกษาพระธรรมวินัย
2. ชาวพุทธมักนิยมนำบุตรหลานไปอุปสมบทหรือบรรพชาเป็นเวลา 3 เดือนในช่วงจำพรรษา เพื่อเล่าเรียนศึกษาและประพฤติตามพระธรรมวินัย

5. วันออกพรรษา

ตรงกับวันเพ็ญ 15 ค่ำ เดือน 11 เป็นวันที่มีความสำคัญดังนี้

1. เป็นวันสิ้นสุดการจำพรรษาของพระสงฆ์
2. เป็นวันที่พระภิกษุจะทำพิธีปวารณา คือ การเปิดโอกาสให้พระภิกษุด้วยกันว่ากล่าวตักเตือนกันได้ ทั้งนี้เพราะในระหว่างพรรษานั้น พระภิกษุบางรูปอาจมีข้อบกพร่องที่จำเป็นต้องปรับปรุงแก้ไข การเปิดโอกาสให้ผู้อื่นว่ากล่าวตักเตือนได้ เป็นวิธีที่จะรู้ข้อบกพร่องของตน ทั้งนี้กระทำการโดยเปิดเผย ไม่ถือเป็นเรื่องที่จะมาโกรธเคืองกันภายหลัง
3. เป็นจุดเริ่มแรกของเทศกาลถวายผ้าพระกฐินหรือที่ชาวบ้านเรียกว่า ทำบุญกฐิน เป็นเวลา 1 เดือน นับแต่วันออกพรรษาไปถึง วันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 12

นอกจากนี้เมื่อถึงวันสำคัญนี้ชาวพุทธก็จะมีการทำบุญตักบาตรเทโว

การปฏิบัติตนของพุทธศาสนิกชนในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา

1. น้อมจิตระลึกถึงสำคัญของวันนั้นแล้วบูชาพระรัตนตรัย
2. การทำบุญตักบาตร หรือนำอาหารไปถวายแด่พระสงฆ์
3. การช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์และสัตว์
4. การรักษาศีล
5. ฟังธรรมเทศนาที่วัด

6.อบรมจิตใจให้เป็นสมาธิ

7.อบรมจิตใจให้เกิดปัญญา

4.กิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้นนำ

1. นักเรียนร้องเพลงมาฆบูชา โดยมีขั้นตอนดังนี้

1.1 นักเรียนอ่านแผนภูมิเพลงพร้อม ๆ กัน

1.2 นักเรียนฟังครูร้องเพลง 1 รอบ

1.3 นักเรียนร้องเพลงตามครูทีละท่อน

1.4 นักเรียนร้องเพลงมาฆบูชาพร้อม ๆ กัน

2. นักเรียนและครูร่วมกันอภิปรายถึงความสำคัญของวันมาฆบูชา

ขั้นสอน

1. แบ่งนักเรียนออกเป็น 4 กลุ่ม โดยการจับฉลาก ให้นักเรียนทำกิจกรรมดังต่อไปนี้ภายใน

เวลา 15 นาที

1.1 แต่ละกลุ่มเลือกหัวหน้ากลุ่มและเลขานุการ 1 คน

1.2 ตัวแทนแต่ละกลุ่มมารับบัตรงานจากครู

1.2 แต่ละกลุ่มร่วมกันอภิปรายในหัวข้อที่ตนได้รับแล้วบันทึกผล

1.3 แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมารายงานหน้าชั้น กลุ่มละ 5 นาที

2. นักเรียนและครูร่วมกันอภิปรายว่า นักเรียนจะมีวิธีปฏิบัติตนในวันสำคัญอย่างไร โดย

ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นทีละคน

ขั้นสรุป

- นักเรียนและครูร่วมกันสนทนาสรุปเกี่ยวกับวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาและ

วิธีปฏิบัติตนเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดีในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา

-นักเรียนร่วมกันร้องเพลง มาฆบูชา

ขั้นวัดผล

นักเรียนทำแบบฝึกหัดจำนวน 10 ข้อ

5.สื่อและอุปกรณ์

-แผนภูมิเพลงมาฆบูชา

-ฉลากเพื่อแบ่งกลุ่มนักเรียน

-บัตรงาน

6.การประเมินผล

1.สังเกต

-ความร่วมมือในกิจกรรมกลุ่ม

-การตอบคำถาม

2.ตรวจแบบฝึกหัด

ภาคผนวก

เพลง มามบูชา

มาฆะ	มามบูชา	รู้กันว่าวันเพ็ญเดือนสาม
คนไทยน้ำใจงาม		วันเพ็ญเดือนสามมาร่วมทำบุญ
จาตุรงคสันนิบาต		วันประหลาดน่าอัศจรรย์
พระอรหันต์มาชุมนุมกัน		หนึ่งพันสองร้อยห้าสิบองค์

ใบงาน

ให้นักเรียนปฏิบัติตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. ให้สมาชิกกลุ่มเลือกหัวหน้ากลุ่ม 1 คนและเลขานุการ 1 คน
2. หัวหน้าแจกบัตรเนื้อหา (เกี่ยวกับวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา กลุ่มละ 1 วัน) ให้สมาชิกทุกคน แล้วอ่านเนื้อหา 1 รอบ
3. นักเรียนร่วมกันสรุปความสำคัญของวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาในบัตรเนื้อหาที่ได้
4. เลขากลุ่มบันทึกผลการสรุปในกระดานที่ครูแจกแล้วส่งตัวแทนออกไปรายงานหน้าชั้น

บัตรเนื้อหา

1.วันมาฆบูชา ตรงกับวันเพ็ญขึ้น 15 ค่ำ เดือน 3 ถ้าปีใดมีอธิกมาส คือมีเดือนแปดสองหนก็เลื่อนไปเป็นวันเพ็ญกลางเดือน 4 วันมาฆบูชามีความสำคัญคือเป็นวันที่มีเหตุการณ์เกิดขึ้นพร้อมกัน 4 อย่างในวันเดียวกัน เรียกเหตุการณ์นี้ว่า “จาตุรงคสันนิบาต” ได้แก่

1.1 พระอรหันต์สาวกจำนวน 1,250 รูป มาประชุมพร้อมกัน ณ พระเวฬุวันมหาวิหาร กรุงราชคฤห์ ที่พระพุทธเจ้าทรงประทับอยู่

1.2 พระอรหันต์สาวกเหล่านี้ล้วนเป็นเอหิภิกขุอุปสัมปทา คือได้รับการอุปสมบทจากพระพุทธเจ้าโดยตรง

1.3 พระอรหันต์สาวกเหล่านี้มาประชุมพร้อมกัน โดยมิได้นัดหมายมาก่อน

1.4 วันนั้นเป็นวันเพ็ญเดือนสามเรียกว่า วันมาฆปุรณมี คือเป็นวันที่พระจันทร์เต็มดวง นอกจากนี้ยังเป็นวันที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงพระธรรมเทศนา ซึ่งเป็นหัวใจของพระพุทธศาสนา คือ โอวาทปาติโมกข์ ว่า การไม่ทำความชั่วทั้งปวง การทำความดีให้ถึงพร้อม และการทำจิตใจให้บริสุทธิ์

จากเหตุการณ์ที่มีความสำคัญดังกล่าวมาแล้วนี้ ชาวพุทธทั่วโลกต่างถือว่าวันนี้เป็นวันสำคัญพร้อมกันไปทำบุญและเวียนเทียนที่วัด

บัตรเนื้อหา

2.วันวิสาขบูชา

ตรงกับวันเพ็ญ ขึ้น 15 ค่ำเดือน 6 ถ้าปีใดมีเดือน 8 สองหน ก็ตรงกับวันเพ็ญขึ้น 15 ค่ำ

เดือน 7 ถือเป็นวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา คือ

- 1.เป็นวันคล้ายวันประสูติของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า
- 2.เป็นวันคล้ายตรัสรู้ของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า
- 3.เป็นวันคล้ายปรินิพพานของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

วันวิสาขบูชาเป็นวันสำคัญเกี่ยวกับพระพุทธเจ้าโดยตรงแม้เหตุการณ์ทั้ง 3 จะเกิดขึ้นต่าง

ปีกันแต่มาพร้อมกันคือวันเพ็ญ 15 ค่ำเดือน 6 ซึ่งในวันนี้พุทธศาสนิกชนจะไปร่วมประชุมกันที่

โบสถ์ วิหาร วัดวาอาราม เพื่อร่วมกันทำบุญและเวียนเทียน

บัตรเนื้อหา

8.วันอาสาฬหบูชา

ตรงกับวันเพ็ญเดือน 8 ของทุกปี ถ้าปี โหนดเป็นปีอธิกสุรทิน คือปีที่มี เดือนกุมภาพันธ์มี 29 วัน เดือนไทยมีเดือน 8 สองหนก็นับเอาวันขึ้น 15 ค่ำของเดือน 8 หลัง เป็นวันอาสาฬหบูชา มีความสำคัญดังนี้

- 3.1 เป็นวันที่พระพุทธเจ้าทรงประกาศพระพุทธศาสนาเป็นครั้งแรก
 - 3.2 เป็นวันที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงธรรมเป็นครั้งแรกมีชื่อว่า “ธัมมจักกัปปวัตตนสูตร”
 - 3.3 เป็นวันที่พระสงฆ์เกิดขึ้นเป็นครั้งแรกในโลก คือพระอัญญาโกณฑัญญะ
 - 3.4 เป็นวันที่ทำให้พระรัตนตรัยครบ 3 ประการคือ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์
- เมื่อถึงวันสำคัญนี้ชาวพุทธทั่วโลกจะมาร่วมทำบุญและเวียนเทียนที่วัด

บัตรเนื้อหา

4.วันเข้าพรรษา

ตรงกับวัน แรม 1 ค่ำ เดือน 8 เป็นวันต่อจากวันอาสาฬหบูชานั่นเอง หลักเกณฑ์นับวันเดือนก็เหมือนวันอาสาฬหบูชา ที่เป็นวันสำคัญเพราะเป็นวันแรกที่พระภิกษุสงฆ์เริ่มเข้าพรรษาเป็นเวลา 3 เดือนตามบัญญัติทางวินัยของพระสงฆ์ พระภิกษุสงฆ์ต้องจำพรรษาอยู่วัดใดวัดหนึ่ง ไม่ไปนอนค้างคืนนอกวัดเป็นเวลา 3 เดือน เริ่มตั้งแต่วันแรม 1 ค่ำ เดือน 3 ถึง วันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11

นอกจากนี้ยังมีความสำคัญคือ

1.พระภิกษุสงฆ์หยุดสัญจรไปมา ไม่ไปค้างแรมที่อื่น ทำกิจร่วมกัน ศึกษาพระธรรม

วินัย

2.ชาวพุทธมักนิยมให้บุตรหลานได้อุปสมบทหรือบรรพชาเป็นเวลา 3 เดือนในช่วงจำพรรษา เพื่อเล่าเรียนศึกษาและประพฤติตามพระธรรมวินัย

บัตรเนื้อหา

5. วันออกพรรษา

ตรงกับวันเพ็ญ 15 ค่ำ เดือน 11 เป็นวันที่มีความสำคัญดังนี้

1. เป็นวันสิ้นสุดการจำพรรษาของพระสงฆ์

2. เป็นวันที่พระภิกษุจะทำพิธีปวารณา คือ การเปิดโอกาสให้พระภิกษุด้วยกันว่ากล่าวตักเตือนกันได้ ทั้งนี้เพราะในระหว่างพรรษานั้นพระภิกษุบางรูปอาจมีข้อบกพร่องที่จำเป็นต้องปรับปรุงแก้ไข การเปิดโอกาสให้ผู้อื่นว่ากล่าวตักเตือนได้ เป็นวิธีที่จะรู้ข้อบกพร่องของตน ทั้งนี้กระทำการโดยเปิดเผย ไม่ถือเป็นเรื่องที่จะมาโกรธเคืองกันภายหลัง

3. เป็นจุดเริ่มแรกของเทศกาลถวายผ้าพระกฐินหรือที่ชาวบ้านเรียกว่า ทำบุญกฐิน เป็นเวลา 1 เดือน นับแต่วันออกพรรษาไปถึง วันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 12

นอกจากนี้เมื่อถึงวันสำคัญนี้ชาวพุทธก็จะมีการทำบุญตักบาตรเทโว

แบบฝึกหัดที่ 7

กลุ่มวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หน่วยที่ 4 ชาติไทย
หน่วยย่อยที่ 6 พระพุทธศาสนา เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา

คำชี้แจง ให้นักเรียนเลือกตัวอักษรหน้าวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาต่อไปนี้ ลงในช่องว่าง

หน้าข้อความข้อ 1-15 ที่มีความสัมพันธ์กัน (เลือกได้มากกว่า 1 ตัวอักษร)

ก. วันมาฆบูชา

ข. วันวิสาขบูชา

ค. วันอาสาฬหบูชา

ง. วันเข้าพรรษา

จ. วันออกพรรษา

_____ 1. วันเพ็ญเดือน 6

_____ 2. วันเพ็ญเดือน 3

_____ 3. วันเพ็ญเดือน 8

_____ 4. ตอนเช้าไปทำบุญที่วัดและฟังธรรม ตอนกลางวันบิณฑู์ประโยชน์ ตอนค่ำ
นำดอกไม้ธูปเทียนไปเวียนเทียนที่วัด

_____ 5. วันที่พระอรหันต์มาประชุมกัน โดยมีได้นัดหมาย

_____ 6. พระสงฆ์เกิดขึ้นครั้งแรกในโลก

_____ 7. วันคล้ายวันประสูติ ตรัสรู้ และปรินิพพาน

_____ 8. รั่มจักกัปปวัตตนสูตร

_____ 9. โอวาทปาติโมกข์

_____ 10. วันแรม 1 ค่ำ เดือน 8

_____ 11. พระภิกษุจะไม่ไปค้างที่อื่น

_____ 12. วันปวารณา

_____ 13. คักบาตรเทโว

_____ 14. ถวายผ้าอาบนํ้าฝน

_____ 15. มีการหล่อเทียนขนาดใหญ่

เฉลย

1. ข	2. ก	3. ค	4. ก ข ค	5. ก
6. ค	7. ข	8. ค	9. ก	10. ง
11. ง	12. จ	13. จ	14. ง	15. ง

แผนการสอนที่ 8

กลุ่มวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หน่วยที่ 4 ชาติไทย

หน่วยย่อยที่ 6 พระพุทธศาสนา

เรื่อง คุณของพระรัตนตรัย

เวลา 3 คาบ (60 นาที)

(แผนการสอนตามคู่มือครู)

1.สาระสำคัญ

พระรัตนตรัย ได้แก่ พระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่

สำคัญของพระพุทธศาสนา

2.จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

หลังจากเรียนจบบทเรียนนี้แล้ว นักเรียนสามารถ

1. บอกความหมายของพระรัตนตรัยได้
2. บอกความสำคัญของพระรัตนตรัยได้
3. แสดงความเคารพต่อพระรัตนตรัยได้
4. ทำแบบทดสอบหลังเรียนได้ถูกต้องอย่างน้อย 80%

3.เนื้อหา

คุณของพระรัตนตรัย

พระรัตนตรัย แปลว่า แก้วอันประเสริฐ 3 ประการ คือ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์

พระพุทธ หมายถึง องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ผู้ซึ่งเป็นศาสดาของศาสนาพุทธ

กล่าวคือ ทรงเป็นผู้ค้นพบสัจธรรมโดยการตรัสรู้เอง และนำมาสอนให้ผู้อื่นปฏิบัติตาม

พระธรรม หมายถึง คำสอนของพระพุทธเจ้า ซึ่งเป็นความจริงที่พระพุทธองค์ทรงค้น

พบและนำมาสั่งสอนชาวโลก

พระสงฆ์ หมายถึง สาวกของพระพุทธเจ้า เป็นผู้สืบทอดพระพุทธศาสนา โดยนำ
คำสอนของพระพุทธองค์มาปฏิบัติ และสั่งสอนให้พุทธศาสนิกชนได้ปฏิบัติตาม
คุณของพระรัตนตรัย มีดังนี้

1. พระพุทธคุณ คือ คุณของพระพุทธเจ้า กล่าวโดยสรุปได้ 3 ประการ

- (1) พระปัญญาคุณ พระพุทธเจ้าเป็นผู้เลิศด้วยปัญญา เป็นอัครบริบูรณ์ ได้ค้นพบ
หลักสัจธรรมและทางดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง
- (2) พระบริสุทธิคุณ พระพุทธเจ้าได้ปฏิบัติพระองค์ให้หมดจดจากกิเลสเครื่องเศร้า
หมองทั้งปวง
- (3) พระมหากรุณาธิคุณ พระพุทธเจ้าหลังจากตรัสรู้แล้วได้แสดงธรรมสั่งสอน
ประชาชนอยู่ 45 พรรษา แม้ว่า พระพุทธองค์จะเสด็จไปในที่ต่าง ๆ ด้วยความ
ยากลำบาก

การแสดงความเคารพต่อพระพุทธเจ้ากระทำได้โดย

1. มีความศรัทธาต่อพระพุทธเจ้าอย่างมั่นคงไม่เปลี่ยนแปลง
2. ตั้งใจปฏิบัติตามคำสั่งสอนให้เต็มความสามารถ
3. กราบไหว้ด้วยเบญจางคประดิษฐ์
4. แสดงความเคารพต่อปูชนียสถานอย่างเหมาะสม

2. พระธรรมคุณ คือคุณของพระธรรมซึ่งเป็นคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า พระธรรมเป็น
เครื่องชี้นำทางในการดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง และพระธรรมทรงไว้ซึ่งความเที่ยงตรง ซึ่งจะได้ผล
ตามที่เรปฏิบัติ พระธรรมมีคุณโดยย่อ 2 ประการ คือ

1. พระธรรมย่อมรักษาผู้ปฏิบัติไม่ให้ตกไปสู่ความชั่ว
2. พระธรรมเป็นสัจธรรมย่อมให้ผลแก่ผู้ปฏิบัติตนตามที่ปฏิบัติ

การแสดงความเคารพต่อพระธรรมทำได้โดย

1. ตั้งใจศึกษาเรียนรู้พระธรรมให้ถูกต้องตามความเป็นจริง
 2. ตั้งใจปฏิบัติตามคำสั่งสอนด้วยกาย วาจา ใจ อยู่เสมอ
 3. ช่วยกันเผยแผ่พระธรรมให้แพร่หลายด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น การอบรม การสนทนา พิมพ์หนังสือแจก
 4. สนับสนุนกิจกรรมเกี่ยวกับการศึกษาและการปฏิบัติธรรม
 5. ตั้งใจฟังธรรมอย่างเคารพ เช่น ไม่นั่งหลับ ไม่นั่งคุย ไม่ฟังชาน
 6. วางหนังสือเกี่ยวกับธรรมะในที่สูงและมีความเหมาะสม
 7. แม้ประสบปัญหาชีวิตก็ไม่ทอดทิ้งพระธรรม
3. พระสังฆคณ คือ กุณของพระสงฆ์ ซึ่งมีคุณโดยย่อ 2 ประการ ได้แก่
1. เป็นผู้ปฏิบัติตามคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าและสอนให้ผู้อื่นปฏิบัติตามด้วย
 2. เป็นศาสนทายาทสืบต่ออายุพระพุทธศาสนาจนตราบเท่าทุกวันนี้

การแสดงความเคารพต่อพระสงฆ์กระทำได้โดย

1. แสดงความเคารพโดยการกราบหรือไหว้ด้วยความนอบน้อม
2. ถวายบังคมตามกำลังศรัทธา

4. กิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้นนำ

1. นักเรียนร่วมกันสวดมนต์อย่างสั้นพร้อมๆ กัน
2. นักเรียนและครูร่วมกันสนทนาถึงความหมายของบทสวดมนต์

ขั้นตอน

1. แบ่งนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม โดยการจับฉลาก ให้นักเรียนทำกิจกรรมดังต่อไปนี้ภายใน เวลา 15 นาที

1.1 แต่ละกลุ่มเลือกหัวหน้ากลุ่มและเลขานุการ 1 คน

1.2 ตัวแทนแต่ละกลุ่มมารับบัตรงานจากครู

1.3 แต่ละกลุ่มร่วมกันอภิปรายในหัวข้อที่ตนได้รับแล้วบันทึกผล

1.4 แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมารายงานหน้าชั้น กลุ่มละ 5 นาที

2. นักเรียนและครูร่วมกันอภิปรายว่า นักเรียนแสดงความเคารพต่อพระรัตนตรัยหรือไม่ อย่างไร โดยให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นทีละคน

ขั้นสรุป

- นักเรียนและครูร่วมกันสนทนาสรุปเกี่ยวกับความหมายและความสำคัญของพระรัตนตรัย รวมทั้งการแสดงความเคารพต่อพระรัตนตรัย เป็นแผนภูมิบนกระดาน

ขั้นวัดผล

นักเรียนทำแบบฝึกหัดจำนวน 10 ข้อ

5. สื่อและอุปกรณ์

- บทสวดมนต์

- ฉลากเพื่อแบ่งกลุ่มนักเรียน

- บัตรงาน

6. การประเมินผล

1. สังเกต

- ความร่วมมือในกิจกรรมกลุ่ม

- การตอบคำถาม

2. ตรวจแบบฝึกหัด

ภาคผนวก

บทสวดมนต์

อรหัง สัมมา สัมพุทโธ ภควา พุทธัง ภควันตัง อภิวาเทมิ

(พระผู้มีพระภาคเจ้า เป็นพระอรหันต์ ดับเพลิงกิเลส เพลิงทุกข์สิ้นเชิง)

พุทธีง ภะคะวันตัง อภิวาเทมิ

(ข้าพเจ้าอภิวาทพระผู้มีพระภาคเจ้า ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน) (กราบ)

สวากขาโต ภะคะวะตา ธัมโม

(พระธรรม เป็นคำสอนของพระผู้มีพระภาคเจ้า ครุสไว้ดีแล้ว)

ธัมมัง นะมัสสามิ

(ข้าพเจ้านอบน้อมพระธรรม) (กราบ)

สุปะฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ

(พระสงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาคเจ้า ปฏิบัติดีแล้ว)

สังฆัง นะมามิ

(ข้าพเจ้านมัสการพระสงฆ์) (กราบ)

ใบงาน

ให้นักเรียนปฏิบัติตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. ห้วนน้ำแจกบัตรเนื้อหา (เกี่ยวกับพระพุทธคุณ พระธรรมคุณ พระสังฆคุณ

กลุ่มละ 1 เรื่อง) ให้สมาชิกทุกคน แล้วอ่านเนื้อหา 1 รอบ

2. นักเรียนร่วมกันสรุปความสำคัญในบัตรเนื้อหาที่ได้

3. เลขากลุ่มบันทึกผลการสรุปในกระดานที่ครูแจกแล้วส่งตัวแทนออกไปรายงานหน้าชั้น

บัตรเนื้อหา

1. พระพุทธรูป คือ คุณของพระพุทธเจ้า กล่าวโดยสรุปได้ 3 ประการ

(1) พระปัญญาคุณ พระพุทธเจ้าเป็นผู้เลิศด้วยปัญญา เป็นอภินิหารได้ค้นพบ

หลักธรรมและทางดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง

(2) พระบริสุทธิคุณ พระพุทธเจ้าได้ปฏิบัติพระองค์ให้หมดจดจากกิเลสเครื่องเศร้า

หมองทั้งปวง

(3) พระมหากรุณาธิคุณ พระพุทธเจ้าหลังจากตรัสรู้แล้วได้แสดงธรรมสั่งสอน

ประชาชนอยู่ 45 พรรษา แม้ว่า พระพุทธองค์จะเสด็จไปในที่ต่าง ๆ ด้วยความ

ยากลำบาก

การแสดงความเคารพต่อพระพุทธเจ้ากระทำได้โดย

1. มีความศรัทธาต่อพระพุทธเจ้าอย่างมั่นคงไม่เปลี่ยนแปลง

2. ตั้งใจปฏิบัติตามคำสั่งสอนให้เต็มความสามารถ

3. กราบไหว้ด้วยเบญจางคประดิษฐ์

4. แสดงความเคารพต่อปูชนียสถานอย่างเหมาะสม

บัตรเนื้อหา

2. พระธรรมคุณ คือคุณของพระธรรมซึ่งเป็นคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า พระธรรมเป็นเครื่องชี้แนวทางในการดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง และพระธรรมทรงไว้ซึ่งความเที่ยงตรง ซึ่งจะได้ผลตามที่เรปฏิบัติ พระธรรมมีคุณโดยย่อ 2 ประการ คือ

1. พระธรรมย่อมรักษาผู้ปฏิบัติไม่ให้ตกไปสู่ความชั่ว
2. พระธรรมเป็นสังฆธรรมย่อมให้ผลแก่ผู้ปฏิบัติตนตามที่ปฏิบัติ

การแสดงความเคารพต่อพระธรรมทำได้โดย

1. ตั้งใจศึกษาเรียนรู้พระธรรมให้ถูกต้องตามความเป็นจริง
2. ตั้งใจปฏิบัติตามคำสั่งสอนด้วยกาย วาจา ใจ อยู่เสมอ
3. ช่วยกันเผยแผ่พระธรรมให้แพร่หลายด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น การอบรม การสนทนา พิมพ์หนังสือแจก
4. สนับสนุนกิจกรรมเกี่ยวกับการศึกษาและการปฏิบัติธรรม
5. ตั้งใจฟังธรรมอย่างเคารพ เช่น ไม่นั่งหลับ ไม่นั่งคุย ไม่ฟังซำ
6. วางหนังสือเกี่ยวกับธรรมะในที่สูงและมีความเหมาะสม
7. แม้ประสบปัญหาชีวิตก็ไม่ทอดทิ้งพระธรรม

บัตรเนื้อหา

3. พระสังฆคุณ คือ คุณของพระสงฆ์ ซึ่งมีคุณโดยย่อ 2 ประการ ได้แก่

1. เป็นผู้ปฏิบัติตามคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าและสอนให้ผู้อื่นปฏิบัติตามด้วย
2. เป็นศาสนาทายาทสืบต่ออายุพระพุทธศาสนาจนตราบเท่าทุกวันนี้

การแสดงความเคารพต่อพระสงฆ์กระทำโดย

1. แสดงความเคารพโดยการกราบหรือไหว้ด้วยความนอบน้อม
2. ถวายปัจจัยตามกำลังศรัทธา

แบบฟอร์มบันทึกการสรุป

เรื่อง.....

ชั้น.....วิชา.....วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

สรุปเรื่อง.....ได้ดังนี้

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

กลุ่มที่.....

สมาชิกในกลุ่ม 1.....

หัวหน้ากลุ่ม

2.....

3.....

4.....

5.....

6.....

7.....

8.....

เลขานุการ

แบบฝึกหัดที่ 8

วิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

หน่วยที่ 4 ชาติไทย

หน่วยย่อยที่ 6 พระพุทธศาสนา

เรื่อง คุณของพระรัตนตรัย

คำชี้แจง ให้นักเรียนเติมข้อความลงในช่องว่าง ให้ได้ใจความสมบูรณ์

1. พระรัตนตรัยหมายถึง _____ (ดวงแก้วอันประเสริฐ 3 ประการ)
2. พระรัตนตรัยได้แก่ _____ (พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์)
3. พระพุทธ หมายถึง _____ (พระพุทธเจ้าซึ่งเป็นศาสดาของพระพุทธศาสนา)
4. พระธรรม หมายถึง _____ (คำสอนของพระพุทธเจ้า)
5. พระสงฆ์ หมายถึง _____ (ผู้สืบทอดพระพุทธศาสนา โดยนำคำสอนของพระพุทธเจ้ามาปฏิบัติและเผยแผ่พระพุทธศาสนา)
6. พระรัตนตรัยมีความสำคัญคือ _____ (เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวให้ปฏิบัติดี ละเว้นความชั่ว และชำระจิตใจให้ผ่องใส)
7. นักเรียนเห็นด้วยกับคำกล่าวที่ว่า “พระสงฆ์เป็นผู้ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ หรือไม่ อย่างไร _____ (เห็นด้วยเพราะพระสงฆ์เป็นผู้ปฏิบัติมุ่งธรรมเป็นใหญ่ ปฏิบัติชอบ ถือความถูกต้อง เป็นสำคัญ)
8. พระสงฆ์มีบทบาทช่วยสังคมไทยหรือไม่ อย่างไร ให้ยกตัวอย่างประกอบ _____ (มี ได้แก่ 1.เผยแผ่หลักธรรมพระพุทธศาสนา
2.จัดกิจกรรมสงเคราะห์ชาวบ้าน 3.เป็นผู้นำในการปฏิบัติธรรม)

9. ให้นักเรียนยกตัวอย่างพระภิกษุไทยที่ทำประโยชน์ต่อประเทศชาติ

(1. ท่านพุทธทาสภิกขุ 2. พระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต
 3. หลวงพ่อคุณ ปริสุทโธ 4. พระอาจารย์ฝั้น อาจาโร
 ฯลฯ)

10. พระพุทธเจ้าทรงมีผู้มีพระคุณ 3 ประการคือ (1. พระปิตุจฉาคุณ
 2. พระบริสุทธิคุณ 3. พระมหากษัตริย์คุณ)

แผนการสอนที่ 1

วิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หน่วยที่ 4 ชาติไทย
หน่วยย่อยที่ 6 พระพุทธศาสนา เรื่อง ความสำคัญของพระพุทธศาสนา
(แผนการสอนโดยใช้บทเรียนโปรแกรม) เวลา 3 คาบ (60 นาที)

1.สาระสำคัญ

พระพุทธศาสนา เป็นศาสนาประจำชาติไทยตั้งแต่โบราณกาลจนถึงปัจจุบัน พุทธศาสนากับชาติไทย มีความสัมพันธ์กันในด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม

2.จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

หลังจากเรียนจบบทเรียนนี้แล้ว นักเรียนสามารถ

- 1.บอกความสำคัญของพระพุทธศาสนาได้
- 2.บอกเหตุผลที่พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติไทยได้
- 3.บอกความสำคัญของพระพุทธศาสนาต่อสังคมไทยได้
- 4.ทำแบบทดสอบหลังเรียนได้ถูกต้องอย่างน้อย 80%

3.เนื้อหา

พระพุทธศาสนา

ประเทศไทยมีพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติมาเป็นเวลาช้านานนับตั้งแต่กรุงสุโขทัยเป็นราชธานี พุทธศาสนิกชนต่างมุ่งมั่นในการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาด้วยความเลื่อมใส โดยการปฏิบัติตามคำสอนของพระพุทธเจ้ามีการสันทนาธรรมเป็นประจำทุกวันพระ และยังมีพิธีกรรมอื่นๆ อีกมากมาย พิธีกรรมเหล่านี้เองทำให้พุทธศาสนิกชนต้องมีการชุมนุมร่วมกันและมีแนวทางในการดำเนินชีวิตที่คล้ายคลึงกัน จึงทำให้พระพุทธศาสนาเป็นศูนย์รวมจิตใจของพุทธศาสนิกชน

ก. ความสำคัญของพระพุทธศาสนา

1. พระพุทธศาสนาเป็นศูนย์รวมจิตใจ ทำให้เกิดความสามัคคีในหมู่คนไทย เพราะหลักธรรมของพระพุทธศาสนาสอนให้คนเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กันมีเมตตาปรานีต่อกัน ไม่เบียดเบียนกัน จึงทำให้คนไทยมีความรู้สึกเป็นพวกเดียวกันและรู้สึกรักสามัคคีกัน

2. พระพุทธศาสนาเป็นต้นกำเนิดศิลปวัฒนธรรมและจริยธรรม จากหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาทำให้เกิดจิตรกรรมฝาผนังเพื่ออธิบายคำสอนของพระองค์ท่านให้เป็นรูปธรรม คำสอนเรื่องชาดกต่างๆ ทำให้เกิดวรรณกรรมของไทยหลายเรื่อง การกราบไหว้และประเพณีต่างๆ ที่เกี่ยวกับการเกิดการตายของคนในสังคมไทย ก็มีรากฐานมาจากพระพุทธศาสนาทั้งสิ้น

3. พระพุทธศาสนาเป็นแนวทางในการดำรงชีวิต พระพุทธศาสนาได้วางหลักในการดำเนินชีวิตไว้ 3 ขั้นคือ

ขั้นที่ 1 ให้พึ่งตนเองทางสังคม ให้สามารถอยู่ได้อย่างเป็นสุข

ขั้นที่ 2 ให้มีคุณธรรมโดยเน้นความสุขด้านจิตใจ

ขั้นที่ 3 เน้นให้เห็นประโยชน์ของธรรมะ โดยละเลิกจากสิ่งที่ทำให้เกิดความทุกข์ ซึ่งแนวทางนี้ยอมทำให้ผู้ปฏิบัติตามสามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข

4. พระพุทธศาสนาสร้างสังคมไทยให้มีความสุข พระพุทธศาสนาสอนให้รู้ว่า สิ่งต่างๆ ในโลกนี้ไม่มีอะไรจะคงสภาพเดิมอยู่ได้ตลอดไป เมื่อมีเกิดแล้วก็ต้องดับได้ จึงต้องทำให้คนไทยรู้จัก “ทำใจได้” กับเหตุการณ์ต่างๆ ขึ้นกับคนแม้จะเลวร้ายปานใดก็ตามก็พร้อมจะให้อภัย จนทำให้เกิดคำพูดติดปากคนไทยว่า “ไม่เป็นไร” ซึ่งจะช่วยให้จิตใจสงบสุข จึงทำให้ปรากฏรอยยิ้มอยู่บนใบหน้าคนไทยเสมอๆ จนได้ชื่อว่าเป็นเมืองแห่งรอยยิ้ม

ข. เหตุผลที่พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติไทย

คนไทยส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนาและนับถือกันมาช้านานสังคมไทยทุกระดับจึงรับ

เอาความเชื่อและคำสอนเข้าไว้โดยตั้งใจและไม่ตั้งใจทำให้เกิดพัฒนาการที่เป็นประโยชน์ต่อคนไทยและชาติไทยในด้านต่างๆ เช่น มารยาทไทย ความเชื่อ ประเพณี วรรณกรรม และศิลปกรรม อันเป็นลักษณะเฉพาะของคนไทยทุกคนไม่ว่าทางใดทางหนึ่ง

ความสำคัญของพระพุทธศาสนาในฐานะเป็นศาสนาประจำชาติ มีหัวข้อต่างๆ ที่ควรนำมาพิจารณา 7 หัวข้อ ซึ่งจะได้อีกต่อไป

1. พระพุทธศาสนากับมารยาทไทย มารยาทต่างๆของคนไทย เช่น การกราบ การไหว้ การรู้จักอ่อนน้อม รู้จักสับมาคารวะ เหล่านี้เป็นข้อปฏิบัติที่กระทำกันอยู่แล้วในหมู่พระสงฆ์แล้วได้กลายมาเป็นมารยาทไทย

2. พระพุทธศาสนากับความเชื่อ พระพุทธศาสนาได้ให้หลักความเชื่อและแนะทางชีวิตให้แก่คนไทย เช่นความเชื่อเรื่องกรรมและผลของกรรม การเชื่อว่า ต้นเหตุของความดีและความชั่วมาจากการควบคุมและไม่ควบคุม ความโลภ ความโกรธและความหลง เป็นต้น

3. พระพุทธศาสนากับความร่วมมือ พระพุทธศาสนาสอนในเรื่องความเมตตา กรุณา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ทำให้เกิดระบบแรงงานที่ร่วมมือซึ่งกันและกัน เช่น ลงแขกค้ำนา เกี่ยวข้าว ปลูกบ้าน การพัฒนาท้องถิ่น เป็นต้น

4. พระพุทธศาสนากับวรรณกรรมและศิลปกรรม พระพุทธศาสนาทำให้เกิดวรรณกรรมเป็นจำนวนมาก ซึ่งได้เค้าโครงเรื่องมาจากคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา ไตรภูมิพระร่วง มหาชาติคำหลวง ทศชาติชาดก ศิลปกรรม เช่น ภาพวาดตามฝาผนังโบสถ์ วิหาร ตามวัดวาอารามต่างๆ

5. พระพุทธศาสนากับประเพณีต่างๆ พระพุทธศาสนาทำให้เกิดประเพณีต่างๆ เป็นอันมาก เช่น การบวชเรียน ประเพณีชักพระ เข้าพรรษา ออกพรรษา ทอดกฐิน ลอยกระทง ฯลฯ

6. บทบาทของวัดกับชีวิตของคนไทย วัดในพระพุทธศาสนาเป็นสถานสงเคราะห์

สถานพยาบาล ที่พักคนเดินทาง เป็นสถานที่ชาวบ้านมาพบปะสังสรรค์ เป็นสถานที่จัดงานเทศกาล เป็นที่ใกล้เคียงข้อพิพาทของชาวบ้าน เป็นศูนย์กลางของศิลปวัฒนธรรม เป็นคลังวัสดุสำหรับเก็บข้าวของเครื่องใช้ต่างๆ ซึ่งชาวบ้านใช้ร่วมกัน เป็นที่ประชุมของหมู่บ้าน และเป็นประกอบพิธีกรรมต่างๆ ทางศาสนา

7. พระพุทธศาสนากับการศึกษา ในสมัยโบราณใช้วัดเป็นสถานที่ให้การศึกษาแก่กุลบุตร คือเด็กชายแต่ปัจจุบัน วัดยังเป็นสถานที่ตั้งของโรงเรียน เช่น หลายจังหวัดในภาคกลางของไทย และยังมีพระสงฆ์ให้ความอุปถัมภ์แก่โรงเรียนหรือพระสงฆ์สอนหนังสือ เป็นต้น

ค. ความสำคัญของพระพุทธศาสนาต่อสังคมไทย

ความสำคัญของพระพุทธศาสนาต่อสังคมไทย มีมากมายหลายประการดังนี้

1. พระพุทธศาสนาเหมาะสมกับการปกครองของไทย พระมหากษัตริย์ไทยได้นำเอาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปใช้เป็นหลักในการปกครองคือ ทศพิธราชธรรม

หลักทศพิธราชธรรมช่วยกล่อมเกล้าให้พระมหากษัตริย์เป็นผู้ครองที่มีความยุติธรรมและเมตตาธรรม อาณาประชาราษฎร์จึงมีความสุขสงบสุขกันทั่วไป

2. พระพุทธศาสนาเป็นศูนย์รวมจิตใจ ทำให้เกิดความสามัคคีในหมู่ชนชาวไทย พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่คนไทยส่วนใหญ่นับถือ และหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาสอนเน้นให้บุคคลในชาติเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กัน เมตตาปรานีกัน ไม่เบียดเบียนกัน จึงทำให้คนไทยรู้สึกว่าเป็นพวกเดียวกัน จึงมีความสมัครสมานสามัคคีต่อกัน ชนิตหาได้ยากยิ่งในชนชาติอื่น

3. พระพุทธศาสนาสอดคล้องกับลักษณะนิสัยของคนไทย คนไทยเป็นคนชอบอิสระ ชอบความสงบ ไม่ชอบรุกรานใคร ในขณะที่เดียวกันก็ไม่ยอมให้ใครมาข่มขู่ สอดคล้องกับหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา ซึ่งเน้นความเป็นอิสระจากการบังคับบัญชาของกิเลสตัณหา ทำให้จิตใจปลอดจากอิทธิพลของความชั่วร้ายทั้งหลาย

4. พระพุทธศาสนาสร้างสังคมไทยให้มีความสุข พระพุทธศาสนาสอนว่า ทุกสิ่งทุกอย่างไม่จีรังแน่นอน มีเกิด เปลี่ยนแปลงและดับสลาย ซึ่งเป็นสาเหตุทำให้เกิดความทุกข์ ถ้าปล่อยวางเสียได้จิตใจจะไม่เป็นทุกข์ หลักคำสอนเรื่องนี้ ได้ซึมซับจิตใจคนไทยโดยทั่วกัน คนไทยจึง “ทำใจได้” และพร้อมที่จะให้อภัย ดังจะเห็นคำพูดที่ติดปากคนไทยว่า “ไม่เป็นไร” เพราะ “ปล่อย” คนไทยจึงมีความสุขอิ่มเอิบแจ่มใสไม่คอยทุกข์ร้อน จึงได้รับสมญานามว่า “เป็นดินแดนแห่งรอยยิ้ม”

4. กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

ขั้นนำ

1. นักเรียนเล่นเกม 20 คำถามทายภาพปริศนา (ภาพพระพุทธเจ้า) (ดูในภาคผนวก)

เมื่อทายภาพได้แล้วนักเรียนและครูร่วมกันสนทนาถึงบุคคลในภาพ เช่น

- พระพุทธเจ้ามีความสำคัญอย่างไร(เป็นศาสดาของศาสนาพุทธ)
- พระพุทธศาสนามีความสำคัญหรือไม่ อย่างไร (มีความสำคัญ คือ.....)

2. นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน

ขั้นสอน

1. นักเรียนรับบทเรียนโปรแกรมเรื่อง ความสำคัญของพระพุทธศาสนา แล้วฟังครูอธิบายการเรียนโดยใช้บทเรียนโปรแกรม โดยเน้นให้นักเรียนมีความซื่อสัตย์ต่อตนเอง
2. นักเรียนอ่านจุดประสงค์การเรียนรู้และคำแนะนำในการใช้บทเรียน โปรแกรม
3. นักเรียนทำกิจกรรมในบทเรียนโปรแกรม
4. ในขณะที่นักเรียนเรียนบทเรียนโปรแกรมครูคอยให้คำแนะนำเมื่อนักเรียนต้องการความช่วยเหลือ

5.เมื่อนักเรียนทำกิจกรรมในบทเรียน โปรแกรมเสร็จแล้วให้นักเรียนตรวจสอบใน

เฉลย

ขั้นสรุป

1.ครูซักถาม ความสำคัญของศาสนาพุทธ เหตุผลที่พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ และความสำคัญของพระพุทธศาสนาที่มีต่อสังคมไทย

2.นักเรียนและครูร่วมกันสนทนาสรุปเกี่ยวกับความสำคัญของพระพุทธศาสนา

ขั้นวัดผล

1.นักเรียนทำกิจกรรมในบทเรียน โปรแกรม

2.นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน

5.สื่อและอุปกรณ์

-ภาพพระพุทธเจ้า

-เกม 20 คำถามทายภาพปริศนา

-บทเรียน โปรแกรม

6.การประเมินผล

1.สังเกต

-พฤติกรรมนักเรียนขณะเรียนโดยใช้บทเรียน โปรแกรม

-การตอบคำถาม

2.ตรวจ

-บทเรียน โปรแกรม

-แบบทดสอบก่อนเรียน-หลังเรียน

ภาคผนวก

เกม 20 คำถาม ทายภาพปริศนา

จุดประสงค์

1. เพื่อสร้างความสนใจในชั้นนำเข้าสู่บทเรียน
2. เพื่อฝึกการตั้งคำถาม
3. เพื่อให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน

เวลาที่ใช้ ประมาณ 5 นาที

สถานที่ ห้องเรียน

อุปกรณ์

-ภาพพระพุทธเจ้า

วิธีเล่น

1. ครูปิดภาพที่จะทายไว้
2. นักเรียนทายภาพที่ครูนำมาโดยตั้งคำถาม โดยให้มีคำว่า "ใช่ไหม" ครูจะตอบเพียงว่า "ใช่" หรือ "ไม่ใช่" เท่านั้น เช่น

นักเรียน : เป็นภาพเกี่ยวกับสิ่งของใช่ไหมคะ

ครู : ไม่ใช่ค่ะ

ฯลฯ

3. การตั้งคำถามของนักเรียนต้องไม่เกิน 20 คำถาม หากสามารถทายได้ถูกต้องก่อนถึงคำถามที่ 20 จะเป็นฝ่ายชนะ ถ้าทายไม่ถูกและคำถามเกิน 20 ข้อ ก็จะเป็นฝ่ายแพ้ แล้วครูเปิดภาพเฉลยให้ดู

แผนการสอนที่ 2

วิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

หน่วยที่ 4 ชาติไทย

หน่วยย่อยที่ 6 พระพุทธศาสนา

เรื่อง พุทธประวัติ

(แผนการสอนโดยใช้บทเรียนโปรแกรม)

เวลา 3 คาบ (60 นาที)

1.สาระสำคัญ

การศึกษาพุทธประวัติอย่างถ่องแท้ จะช่วยให้เข้าใจหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาได้อย่างชัดเจนและสังเขปสถาน 4 มีความสำคัญต่อชาวพุทธ ช่วยให้เข้าใจพุทธประวัติได้ดียิ่งขึ้น

2.จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

หลังจากเรียนจบบทเรียนนี้แล้ว นักเรียนสามารถ

- 1.บอกความสำคัญของสังเขปสถาน 4 ได้
- 2.บอกความหมายของคำว่า “สังเขปสถาน 4” ได้
- 3.สรุปพระพุทธประวัติได้อย่างถูกต้องชัดเจน
- 4.ทำแบบทดสอบหลังเรียนได้ถูกต้องอย่างน้อย 80%

3.เนื้อหา

สังเขปสถาน 4

สังเขปสถาน 4 หมายถึง สถานที่ที่ควรไปดู เพื่อให้เกิดความสังเขป ซึ่งเกี่ยวข้องกับพระพุทธเจ้า 4 แห่ง ได้แก่ สถานที่ประสูติ สถานที่ตรัสรู้ สถานที่ทรงแสดงธรรมครั้งแรก และสถานที่ปรินิพพาน ซึ่งสถานที่ดังกล่าว มีความสำคัญทางด้านประวัติศาสตร์ของพระพุทธศาสนา

1.สถานที่ประสูติ พระพุทธเจ้าประสูติในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 6 ที่ได้รับไม้รังหรือต้นสาละ
แห่งสวนลุมพินีวันอันเป็นสถานที่ท่องเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจของชาวเมืองกบิลพัสดุ์และชาวเมือง
เทวทหะ ปัจจุบันอยู่ชายแดนประเทศเนปาล

2.สถานที่ตรัสรู้ ในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 6 ปีระกาก่อนพุทธศักราช 45 ปี พระพุทธองค์
ทรงตรัสรู้ เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า ณ โคนต้นโพธิ์ ใกล้ริมฝั่งแม่น้ำเนรัญชรา ด้าน
ตะวันตก จังหวัดคยา รัฐพิหาร ประเทศอินเดีย

3.สถานที่ทรงแสดงธรรมครั้งแรก พระพุทธเจ้าทรงแสดงธรรมครั้งแรกแก่ปัญจวัคคีย์ ณ
ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน เมืองพาราณสี ณ วันเพ็ญขึ้น 15 ค่ำ เดือน 8 ธรรมที่ทรงแสดงครั้งแรกคือ
ธัมมจักกัปปวัตตนสูตร ปัจจุบันสถานที่แสดงธรรมแห่งนี้มีพระสถูปเรียกว่า ธัมเมกขสถูป ตั้งอยู่
ที่ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน ที่सारนาถ ใกล้เมืองพาราณสี รัฐพิหาร ประเทศอินเดีย

4.สถานที่ปรินิพพาน พระพุทธเจ้าเสด็จดับขันธปรินิพพาน ในวันเพ็ญขึ้น 15 ค่ำ เดือน 6
ใต้ต้นสาละโดยหันพระเศียรไปทางทิศเหนือ สถานที่ปรินิพพานได้จัดทำเป็นสถูปปรินิพพานตั้ง
อยู่ ณ สาลวโนทยาน เมืองกุสินารา รัฐอุตรประเทศ ประเทศอินเดีย

สังเวชนียสถานทั้ง 4 แห่งนี้ เป็นสถานที่สำคัญของพระพุทธศาสนา เป็นสถานที่ที่
พุทธศาสนิกชนควรไปเคารพสักการะ เพื่อรำลึกถึงพระพุทธองค์ รัฐบาลไทยได้จำลองสถานที่
สำคัญดังกล่าวไว้ที่บริเวณพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม เมื่อถึงวันสำคัญหรือพิธีกรรมสำคัญทาง
ศาสนา พระมหากษัตริย์หรือผู้แทนพระองค์จะเสด็จไปเป็นประธาน ณ บริเวณพุทธมณฑลนี้

สรุปรูปพระพุทธประวัติ

1.การประสูติ พระพุทธเจ้าทรงมีพระนามเดิมว่า สิทธัตถะ เป็นพระราชโอรสของ
พระเจ้าสุทโธทนะ กษัตริย์ศากยวงศ์แห่งกรุงกบิลพัสดุ์ ราชอาณาจักรเนปาล และพระนาง

สรีรพหามาหา พระธิดาในพระเจ้าอัญชนะ กษัตริย์โกลิยวงศ์แห่งกรุงเทวทหะ ประสูติเมื่อวันศุกร์ ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 6 ปีจอ เวลาใกล้เที่ยงก่อนพุทธศักราช 80 ปี ณ ได้ร่มไม้รังแห่งลุมพินีวัน เมื่อ ประสูติได้ 3 วัน อลิตดาบสได้ทำนายว่าถ้าเจ้าชายสิทธัตถะอยู่ในเพศฆราวาสจะได้เป็นจักรพรรดิ ที่ยิ่งใหญ่ในโลก แต่ถ้าเสด็จออกผนวชจะได้เป็นศาสดาเอกแห่งโลก หลังจากประสูติได้ 7 วัน พระมารดาได้สิ้นพระชนม์ พระองค์จึงอยู่ในความอุปการะของพระนางปชาบดีโคตมีผู้เป็นน้ำ

2.การศึกษา เมื่อพระชนมายุได้ 8 พรรษา ได้ทรงศึกษาศิลปวิทยาต่าง ๆ จนสำเร็จ อย่างดีเยี่ยม

3.การอภิเษกสมรส เมื่อเจ้าชายสิทธัตถะพระชนมายุได้ 16 พรรษา ได้อภิเษกสมรส กับพระนางยโสธรา หรือ พิมพา มีพระโอรสองค์หนึ่งทรงพระนามว่า ราहुล เมื่อพระชนมายุ ได้ 29 พรรษา

4.การเสด็จออกผนวช วันหนึ่งเมื่อเจ้าชายสิทธัตถะเสด็จประพาสอุทยานได้ทอด พระเนตรเห็นคนแก่ คนเจ็บ และคนตาย ทำให้ทรงสลดพระทัย และหาทางที่จะพ้นจากความ ทุกข์ดังกล่าว จึงตัดสินใจเสด็จออกผนวชในคืนวันนั้น

5.การบำเพ็ญเพียร หลังจากผนวชแล้ว พระองค์ได้เสด็จไปศึกษาหาทางดับทุกข์กับ อาจารย์ 2 ท่านคือ อาฬารดาบส กาลามโคตร และอุททกดาบส รวมบุตร แต่ก็ไม่สามารถหา ทางหลุดพ้นจากความทุกข์ได้ ขณะที่พระองค์ทรงบำเพ็ญเพียรอยู่นั้น ได้มีปัญจวัคคีย์มาคอย ประณินิบัติพระองค์อยู่ ต่อมาพระองค์ทรงเห็นว่าการบำเพ็ญทุกรกิริยามีใช้ทางดับทุกข์จึงทรงหัน กลับมาเสวยพระกระยาหารดังเดิม ปัญจวัคคีย์เหล่านั้นเห็นว่า พระองค์ไม่ทรงประสบความสำเร็จจึงละทิ้งพระองค์ไป

6.การตรัสรู้ เมื่อพระองค์ทรงเลิกทรมานพระวรกายและกลับมาเสวยอาหารจนมีกำลัง ดังเดิมแล้ว จึงประทับพิงใต้ต้นโพธิ์ริมฝั่งแม่น้ำนารายัณ และอธิษฐานจิตว่า ถ้าไม่ทรงค้นพบ

ทางคับทุกขจะไม่ยอมลุกจากที่ประทับอยู่ จากนั้นพระองค์จึงเริ่มบำเพ็ญทางจิต จนจิตเกิดสมาธิ
 ครั้นเมื่อถึงวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 6 พระองค์ก็ได้ตรัสรู้ความจริงอันประเสริฐ 4 ประการหรือ
 อริยสัจ 4

7.ปฐมเทศนา หลังจากตรัสรู้แล้ว พระองค์ทรงพักผ่อนอยู่ใต้ต้นพระมหาโพธิ์ต่อไป
 อีก 7 สัปดาห์ เพื่อทบทวนธรรมที่ได้ตรัสรู้ แล้วจึงเสด็จไปแสดงธรรมโปรดปัญจวัคคีย์ ณ
 ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน จนปัญจวัคคีย์สำเร็จเป็นพระอรหันต์ ธรรมที่แสดงครั้งแรกเรียก
 ว่า ธัมมจักกัปปวัตตนสูตร มีใจความสำคัญคือ อริยสัจ 4

8.การประกาศพระศาสนา เมื่อพระพุทธเจ้าทรงเริ่มประกาศพระศาสนานั้น ทรงมี
 พระอรหันต์สาวกทั้งหมด 60 รูป ทรงรับสั่งให้สาวกทั้งหลายแยกย้ายกันไปเผยแผ่ศาสนาตาม
 ทิศทางต่าง ๆ ทิศทางละ 1 รูป ส่วนพระพุทธองค์เองได้เสด็จไปยังตำบลอุรุเวลาเสนานิคม เพื่อ
 เสด็จโปรดชฎิล 3 พี่น้อง พร้อมทั้งบริวารจำนวน 1,000 รูป ซึ่งเป็นที่เคารพนับถือของพระเจ้า
 พิมพิสารและชาวเมืองราชคฤห์ ซึ่งชฎิลทั้งหมด ก็ยอมละทิ้งลัทธิความเชื่อเดิมของตน และ
 กราบพูลขอบวชเป็นสาวกของพระพุทธเจ้า และพระเจ้าพิมพิสารก็ได้สร้างวัดถวายเป็นที่ประทับ
 ของพระพุทธเจ้า ชื่อว่า พระเวฬุวันมหาวิหาร ซึ่งนับเป็นวัดแห่งแรกในพระพุทธศาสนา
 หลังจากนั้นก็ได้มีผู้เลื่อมใสศรัทธาเข้ามาบวชเป็นจำนวนมาก จนพระพุทธศาสนาได้ประดิษฐาน
 อย่างมั่นคงในชมพูทวีป

9.การเสด็จดับขันธปรินิพพาน หลังจากที่พระพุทธองค์ทรงเผยแผ่พระศาสนามานาน
 ถึง 45 พรรษา พระพุทธองค์ทรงปลงอายุสังขาร คือ กำหนดระยะเวลาเสด็จดับขันธปรินิพพาน
 โดยกำหนดว่าจะทรงดับขันธปรินิพพานในอีก 3 เดือนข้างหน้า ก่อนเสด็จดับขันธปรินิพพาน
 พระพุทธองค์ได้ประทานปัจฉิมโอวาทว่า

'ศฤงษณ์ภูมิกัณฑ์' บัณฑิตสาวผู้ฉลาดเฉลียวท่านทั้งหลายนั่ง
 ศึกษารัศมีธรรมะ ความดีงามสละไปเป็นธรรมดา ท่านทั้งหลายนั่ง
 สงฆ์จิตทั้งปวงอันเป็นประโยชน์และประโยชน์อื่น ให้บริบูรณ์ด้วย
 ธรรมอันไม่ประมาณเกิด'

จากนั้นพระองค์เสด็จดับขันธปรินิพพาน ในยามสุดท้ายของวันเพ็ญขึ้น 15 ค่ำ เดือน 6
ขณะพระชนมายุ 80 พรรษา

10.การถวายพระเพลิงพระพุทธสรีระ เหล่ามัลลกะศรัยได้ทราบข่าว ปรีณิพพานของ พระพุทธเจ้าจึงได้จัดตบแต่งพระพุทธรูปแล้ว เปิดโอกาสให้ประชาชนเคารพพระศพ 70 วัน รอนพระมหากัสสปเถระเดินทางมาถึง จึงได้ทำพิธีถวายพระเพลิง ส่วนพระบรมสารีริกธาตุ และพระอังคารก็แจกจ่ายไปให้ผู้แทนนครต่าง ๆ รับไปบูชาที่บ้านเมืองตน

4. กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

ရက်စွဲ

1. นักเรียนเล่นเกมจับคู่คู่ให้ดี (ภาคผนวก) แล้วร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับภาพ

ตั้งเขชนียสถาน 4

- 2.นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน เรื่อง พุทธประวัติ

๕
ขั้นตอน

- 1.นักเรียนรับบทเรียนแบบโปรแกรมเรื่อง พุทธประวัติ โดยครูเน้นให้นักเรียนมีความ

ข้อสำคัญต่อตนเอง

2. นักเรียนอ่านจุดประสงค์เรียนรู้และคำแนะนำในการใช้บทเรียนโปรแกรม

- ### 3.นักเรียนทำกิจกรรมในบทเรียนโปรแกรม

4. ในขณะที่นักเรียนเรียนบทเรียน โปรแกรมครูคอยให้คำแนะนำเมื่อนักเรียนต้องการความช่วยเหลือ

5. เมื่อนักเรียนทำกิจกรรมในบทเรียน โปรแกรมเสร็จแล้วให้นักเรียนตรวจดูคำตอบในเฉลย

ขั้นสรุป

1. นักเรียนเล่นเกมอิกคิวซังเจ้าปัญญา (ภาคผนวก)
2. จากการเล่นเกม นักเรียนและครูร่วมกันสนทนาสรุปเกี่ยวกับความหมายและความสำคัญของสังเขปนิยสถาน 4 และประวัติของพระพุทธเจ้า

ขั้นวัดผล

1. นักเรียนทำกิจกรรมในบทเรียน โปรแกรม
2. นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน

5. สื่อและอุปกรณ์

- ภาพสังเขปนิยสถาน - บทเรียน โปรแกรม - เกมอิกคิวซังเจ้าปัญญา

6. การประเมินผล

1. สังเกต

- พฤติกรรมนักเรียนขณะเรียน โดยใช้บทเรียน โปรแกรม
- การตอบคำถาม

2. ตรวจ

- บทเรียน โปรแกรม
- แบบทดสอบก่อนเรียน-หลังเรียน

ภาคผนวก

เกมจับคู่ดูให้ดี

จุดประสงค์

1. เพื่อเร้าความสนใจ ในขั้นนำเข้าสู่บทเรียน
2. ฝึกการสังเกต
3. เพื่อให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน

เวลาที่ใช้ ประมาณ 5 นาที

สถานที่ ห้องเรียน

อุปกรณ์ - ภาพสถานที่ประสูติ แสดงปฐมเทศนา ตรัสรู้ และปรินิพพาน
 - บัตรคำ สถานที่ประสูติ แสดงปฐมเทศนา ตรัสรู้ และปรินิพพาน 4 ชุด(ชุดละสี่)

วิธีเล่น

1. แบ่งนักเรียนออกเป็น 4 กลุ่ม แล้วแจกบัตรคำกลุ่มละ 4 แผ่น
2. ครูติดภาพทั้ง 4 บนกระดาน ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มปรึกษากันว่าจะนำบัตรคำแต่ละแผ่นของกลุ่มตนไปติดไว้ได้ภาพใด
3. ตัวแทนกลุ่มละ 1 คน ออกไปติดบัตรคำได้ภาพ โดยครูให้เวลา 10 วินาที
4. นักเรียนและครูร่วมกันเฉลยภาพ

เกมอิกคิวซังเจ้าปัญญา

จุดประสงค์

1. เพื่อใช้ในชั้นสรุปบทเรียน
2. เพื่อให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน

ระยะเวลา 5 นาที

สถานที่ ห้องเรียน

อุปกรณ์

ฉลากปัญหา 10 ชิ้น ได้แก่

1. สังเขยนียสถาน 4 หมายถึงอะไร (สถานที่ควรดูเพื่อให้เกิดความสังเวช ซึ่งเกี่ยวข้องกับพระพุทธเจ้า 4 แห่ง ได้แก่ สถานที่ประสูติ ตรัสรู้ แสดงปฐมเทศนา ปรีนิพพาน)
2. สถานที่ประสูติของพระพุทธเจ้าอยู่ที่ไหน (สวนลุมพินีวัน ปัจจุบันอยู่ในประเทศเนปาล)
3. สถานที่ตรัสรู้ของพระพุทธเจ้าอยู่ที่ไหน (โกสัสมิถฝั่งแม่น้ำเนรัญชรา พุทธคยา แคว้นมคธ ปัจจุบันคือเมืองบิณฑะ รัฐพิหาร ประเทศอินเดียได้สร้างเจดีย์พุทธคยาไว้)
4. สถานที่แสดงปฐมเทศนาของพระพุทธเจ้าอยู่ที่ไหน (ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน เมืองพาราณสี ปัจจุบันคือเมืองसारนาถ รัฐพิหาร ประเทศอินเดียได้สร้างธัมเมกขสถูปไว้)
5. สถานที่ปรีนิพพานของพระพุทธเจ้าอยู่ที่ไหน (ปัจจุบันอยู่ในรัฐอุตตรประเทศ ประเทศอินเดีย ได้สร้างพระพุทธรูปพุทธปรีนิพพานไว้)
6. เจ้าชายสิทธัตถะคือใคร (พระพุทธเจ้าก่อนที่จะผนวช หรือ พระโอรสของพระเจ้าสุทโธทนะ กษัตริย์แห่งเมืองกบิลพัสดุ์ และพระนางสิริมหามายา)
7. ทำไมเจ้าชายสิทธัตถะจึงออกผนวช (เพราะต้องการหลุดพ้นจากทุกข์)
8. ทำไมพระพุทธเจ้าจึงล้มเลิกการบำเพ็ญทุกรกิริยา (เพราะเห็นว่ามิใช่ทางหลุดพ้นทุกข์)

9. พระพุทธเจ้าตรัสรู้อะไร (อริยสัจ 4 ความจริงอันประเสริฐ 4 ประการ ได้แก่ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค)

10. หลังจากตรัสรู้แล้ว พระพุทธเจ้าปฏิบัติพระองค์อย่างไร (ทรงเผยแผ่สังฆธรรมที่ทรงค้นพบ)
วิธีเล่า

ตัวแทนนักเรียนจับฉลากปัญหาที่ละชิ้นแล้วถามคำถามเพื่อน นักเรียนกลุ่มใดตอบถูกมากที่สุดกลุ่มนั้นชนะได้เป็นอีกทีวชิงเข้าปัญญา

แผนการสอนที่ 3

วิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หน่วยที่ 4 ชาติไทย
หน่วยย่อยที่ 6 พระพุทธศาสนา เรื่อง ประวัติพุทธสาวก พุทธสาวิกาและชาวพุทธตัวอย่าง
(แผนการสอนโดยใช้บทเรียนโปรแกรม) เวลา 3 คาบ (60 นาที)

1.สาระสำคัญ

การศึกษาประวัติพุทธสาวก พุทธสาวิกาและชาวพุทธตัวอย่าง อย่างต่อเนื่องแท้ จะช่วยให้
เข้าใจหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาได้อย่างชัดเจน

2.จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

หลังจากเรียนจบบทเรียนนี้แล้ว นักเรียนสามารถ

- 1.เล่าประวัติของพระอานนท์ได้
- 2.บอกคุณธรรมที่สำคัญจากประวัติของพระอานนท์ได้
- 3.เล่าประวัติของสามเณรปัญจิตได้
- 4.บอกคุณธรรมที่สำคัญจากประวัติของสามเณรปัญจิตได้
- 5.ทำแบบทดสอบหลังเรียนได้ถูกต้องอย่างน้อย 80%

3.เนื้อหา

ประวัติพุทธสาวก,สาวิกาและชาวพุทธตัวอย่าง

หลังจากที่พระพุทธเจ้าทรงประกาศพระศาสนาได้มีผู้เลื่อมใสศรัทธาเข้ามาขอบวชเป็น
สาวกมากมาย ที่จะกล่าวถึงในขั้นนี้ ได้แก่

1. พระอานนท์

พระอานนท์ หรือ อานันทะ เป็นเจ้าชายแห่งสาकยวงศ์ โอรสของพระเจ้าสุทโธทนะ ซึ่งเป็นน้องชายของพระเจ้าสุทโธทนะ และพระนางกิสสาโคตมี พระอานนท์จึงมีศักดิ์เป็นพระอนุชาของพระพุทธเจ้า ตอนที่พระอานนท์ประสูติ พระญาติทั้งหลายต่างยินดีปรีดามากจึงได้พระนามว่า อานันทะ (เป็นที่อื่นคืออย่างอื่น)

เนื่องจากพระบิดาของพระอานนท์ เป็นพระอนุชาของพระเจ้าสุทโธทนะ พระบิดาของพระพุทธเจ้า ดังนั้นพระอานนท์จึงมีศักดิ์เป็นพระอนุชาของพระพุทธเจ้า

เมื่อพระพุทธเจ้าเสด็จไปยังเมืองไพศาลี เจ้าชายอานนท์ได้ตามมาเฝ้า และขอบวชกับพระพุทธองค์ พระอานนท์เป็นผู้มีบุคลิกลักษณะและจริยวัตรที่งดงามน่าเลื่อมใสเป็นที่รักใคร่ของหมู่สงฆ์ ประกอบกับเป็นพระญาติที่คุ้นเคยกับพระพุทธเจ้าจึงได้รับคัดเลือกจากหมู่สงฆ์ให้เป็นพุทธอุปัฏฐาก มีหน้าที่คอยปรนนิบัติรับใช้พระพุทธเจ้าและตามเสด็จไปยังที่ต่างๆ

เมื่อพระอานนท์ได้ทำหน้าที่เป็นพุทธอุปัฏฐาก ได้ตามเสด็จไปในที่ต่างๆ ท่านทูลขอให้พระพุทธเจ้าทรงพาท่านไปด้วยในเวลาที่เสด็จไปแสดงธรรมแก่คนอื่น ถ้าท่านไม่ได้มีโอกาสตามเสด็จไปฟังด้วย ก็ขอให้พระพุทธเจ้าทรงแสดงธรรมให้ท่านฟังในภายหลัง ด้วยเหตุนี้ท่านจึงเป็นพหูสูตร คือเป็นผู้ได้ยิน ได้ฟังมาก

พระอานนท์ได้รับการยกย่องจากพระพุทธเจ้าว่า มีคุณสมบัติพิเศษหลายอย่างคือ เป็นพหูสูตร ใฝ่รู้ ใฝ่ศึกษา เป็นผู้มั่งคั่ง มีความจำเป็นเยี่ยม มีความเพียรและเป็นเลิศในการเป็นพุทธอุปัฏฐาก

หลังจากพระพุทธเจ้าเสด็จปรินิพพาน พระอานนท์จึงได้บรรลुพระอรหันต์ ความที่จำพระพุทธรูปลักษณ์ได้มากกว่าใคร จึงได้รับเลือกจากพระมหากัสสปะให้ร่วมสังคายนาพระธรรมวินัย

สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี พระอานนท์ได้นิพพาน เมื่ออายุครบ 120 ปี นับว่าท่านเป็นสาวกที่สำคัญ
คนหนึ่ง of พระพุทธเจ้า

พระอานนท์เป็นสาวกที่ใกล้ชิดพระพุทธเจ้ามากที่สุด รับฟังคำสอนจากพระพุทธเจ้ามาก
ที่สุด และได้รับการยกย่องจากพระพุทธองค์ว่า เป็นผู้มีความสามารถหลายด้าน สมควรเอาเป็น
แบบอย่างเป็นอย่างยิ่ง เช่น

1. เป็นพหูสูตร ผู้คงแก่เรียน ใฝ่รู้ใฝ่ศึกษา
2. เป็นผู้มั่งคั่ง มีความระลึกได้ ตื่นตัวตลอดเวลา
3. เป็นผู้มั่งคั่งจำพุทธวจนะได้เป็นอย่างดี
4. เป็นผู้มีความเพียรพยายามอย่างยิ่ง
5. เป็นพุทธอุปัฏฐากคอยรับสนองงานพระองค์อย่างดี

เมื่อพระพุทธเจ้าเสด็จไปยังเมืองไพศาลีพร้อมภิกษุสงฆ์หมู่ใหญ่ เจ้าชายอานนท์พร้อมกับ
เจ้าชายในราชสกุลสาละอีก 5 องค์ และช่างตัดผมอีก 1 คน ได้ตามมาเข้าเฝ้าและขอบวชกับ
พระพุทธองค์ หลังจากบวชได้ไม่นาน พระอานนท์ได้ฟังโอวาทจากพระปณณมานันตานุตรก็ได้
บรรลุปะเป็นพระโสดาบัน จากนั้นจนพระพุทธเจ้าปรินิพพาน พระอานนท์ก็ไม่สำเร็จมรรคผล
เพิ่มขึ้นเลย เพราะต้องคอยปรนนิบัติพระพุทธเจ้าตลอดเวลา

เมื่อระยะแรกๆ พระพุทธเจ้ายังไม่มีผู้ติดตามปรนนิบัติใกล้ชิด พระภิกษุหลายรูปเสนอ
ตัวเข้ามารับใช้ แต่พระพุทธองค์ทรงปฏิเสธเพราะต้องการให้พระอานนท์ทำหน้าที่นี้ ทั้งๆ ที่
พระอานนท์ไม่เสนอตัว เหตุที่ไม่เสนอตัวเพราะเกรงว่าพระภิกษุรูปอื่นจะหาว่าเป็นญาติ จนคณะ
สงฆ์ต้องขอร้อง ท่านจึงรับ แต่ก่อนที่พระอานนท์จะยอมรับได้ตั้งเงื่อนไขไว้ 8 ประการคือ

1. พระพุทธเจ้าต้องไม่ประทานจีวรอย่างดีแก่ท่าน
2. พระพุทธเจ้าต้องไม่ประทานอาหารอย่างดีแก่ท่าน

3. ต้องไม่ทรงอนุญาตให้ท่านอยู่ในที่ประทับเดียวกับพระองค์
4. ต้องไม่นำท่านไปในที่นิมนต์ด้วย
5. ต้องเสด็จไปในที่นิมนต์ที่ท่านรับไว้ให้
6. หากคนมาจากที่ไกลมาเข้าเฝ้า ขอให้ได้เข้าเฝ้าทันที
7. ถ้าท่านสงสัยเรื่องใดขอให้ทูลถามได้ทันที
8. ถ้าพระองค์แสดงธรรมที่ไหนที่ท่านไม่ได้ฟังด้วย เสด็จกลับมาแล้วต้องแสดงธรรมนั้นให้ท่านฟังด้วย

พระอานนท์เป็นสาวกที่ใกล้ชิดพระพุทธองค์มากที่สุด รับฟังคำสอนจากพระองค์มากที่สุดและได้รับการยกย่องจากพระพุทธองค์ว่า เป็นผู้มีความสามารถในด้าน

1. เป็นพหูสูตร ผู้คงแก่เรียน ใฝ่รู้ใฝ่การศึกษาอย่างยิ่ง
2. เป็นผู้มั่งคั่ง มีความระลึกได้ ตื่นตัวตลอดเวลา
3. เป็นผู้มียุทธวิธีจำพุทธวจนะได้เป็นอย่างดี
4. เป็นผู้มีความเพียรพยายามอย่างยิ่ง
5. เป็นพุทธอุปัฏฐาก คอยรับสนองงานพระพุทธองค์อย่างดี

พระอานนท์มีความจงรักภักดีต่อองค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าอย่างยิ่ง ขอมสละได้แม้ชีวิตเพื่อพระพุทธองค์ เป็นผู้ที่ปรนนิบัติใกล้ชิดพระพุทธองค์มากที่สุด โดยเฉพาะในช่วงก่อนเสด็จปรินิพพาน ท่านได้ตามเสด็จจากเมืองไพศาลี มุ่งหน้าไปยังเมืองกุสินารา ขณะที่พระอาการอาพาธของพระพุทธองค์กำเริบเป็นระยะๆ ในที่สุดเมื่อถึงสาละวันยานก็เสด็จดับขันธปรินิพพาน

จากการที่พระอานนท์ต้องปรนนิบัติรับใช้พระพุทธองค์อย่างใกล้ชิด ทำให้พระอานนท์ไม่มีเวลาบำเพ็ญเพียรทางจิต ท่านบรรลุโสดาบันคอนออกบวชใหม่ ๆ เท่านั้น อย่างไรก็ตามหลังจากพระพุทธองค์เสด็จปรินิพพานแล้ว พระอานนท์ก็เร่งบำเพ็ญเพียรเพื่อจะได้บรรลุมรรคผลจน

สามารถบรรลुพระอรหันต์ได้ ช่วยให้การทำสังคายนาพระธรรมวินัยสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี
พระอานนท์ได้นิพพานเมื่ออายุครบ 120 ปี

2. สามเณรบัณฑิต

สามเณรบัณฑิต เป็นชาวเมืองสาวัตถี เป็นบุตรของธิดาคนใดในตระกูลที่อุปัชฌาภ
พระสารีบุตรเถระ คณมารดาของสามเณรบัณฑิตตั้งครรรค์ มีอาการแพ้ท้องด้วยอาการแปลกคือ
อยากนุ่งผ้าข้อมน้ำฝาดแล้วถวายทานแก่ภิกษุ 500 รูป โดยมีพระสารีบุตรเป็นประธาน และอยาก
รับประทานอาหารที่เหลือจากพระภิกษุเหล่านั้น เมื่อนางได้ทำตามความปรารถนา อาการแพ้ท้อง
ของนางก็หายไป

เมื่อมารดาของสามเณรบัณฑิตครบกำหนดคลอด ได้คลอดบุตรเป็นชายผิวพรรณผ่องใส
หน้าตาน่ารักและได้ตั้งชื่อบุตรว่า “บัณฑิต” เมื่อบัณฑิตมีอายุได้ 7 ขวบ ได้บอกแม่ว่าอยากบวช
เณรเป็นศิษย์พระเถระมารดาดีใจมากที่ถูกตนจะบวช ญาติพี่น้องได้ทราบก็พากันยินดีอย่างยิ่ง

ญาติพี่น้องของสามเณรบัณฑิต เมื่อได้ทราบความตั้งใจจะบวชของบัณฑิตก็มีความปีติ
ยินดีอย่างยิ่งที่เด็กอายุ 7 ขวบ มีจิตเป็นกุศล มีความปรารถนาจะบรรพชาเป็นสามเณร มารดา
บิดา ญาติพี่น้อง จึงนำบัณฑิตพร้อมด้วยเครื่องสักการะไปถวายแก่พระสารีบุตร ณ วัดเวฬุวันเพื่อ
บรรพชาเป็นสามเณร

ก่อนพิธีบรรพชา พระสารีบุตรได้สอนคํากล่าวบรรพชาแก่บัณฑิตโดยวิธีสอนให้ว่า
ตามทีละวรรคแก่บัณฑิต บัณฑิตเป็นเด็กฉลาดสามารถว่าตามพระสารีบุตรได้ หลังจากฟังเพียง
2 - 3 เที้ยว ก็สามารถว่าคำขอบรรพชาได้ด้วยตนเอง พระสารีบุตรจึงบรรพชาให้เป็นสามเณร

หลังจากบวชแล้ว สามเณรบัณฑิตก็มีความประสงค์จะไปบิณฑบาตกับพระอุปัชฌาย์
คือ พระสารีบุตร พระสารีบุตรก็อนุญาตให้ไปบิณฑบาตด้วย เพราะพระสารีบุตรชอบ

ลักษณะนิสัยของสามเณรบัณฑิต ที่เป็นคนช่างสังเกต จดจำ ช่างซักช่างถาม ในระหว่างออกบิณฑบาต สามเณรบัณฑิตได้มองเห็นเหตุการณ์ต่างๆ ก็ถามพระอุปัชฌาย์จนเกิดแนวคิดและพิจารณาแนวคิดที่ได้ ขณะที่กลับจากบิณฑบาตกลับวัดก่อนคนอื่น บรรยายกาศในวัดขณะนั้นเรียบสงบวิเวก ท่านทำสมาธิก็บรรลุมรรคผลโดยง่าย จึงเป็นพระอรหันต์ตั้งแต่นั้น

ในวันนี้ออกบิณฑบาตกับพระเถระ สามเณรบัณฑิตเห็นคนไข่น้ำเพื่อทำนา เห็นช่างตัดลูกศรและช่างฉาไม้ก็มีความคิดเกิดขึ้นในใจว่า น้ำ ลูกศร ไม้ ไม่มีจิตใจแต่สามารถทำให้เกิดประโยชน์ได้ แค่มนุษย์มีจิตใจเสียเปล่า ไม่อาจบังคับจิตใจของตนให้เป็นไปในอำนาจการบำเพ็ญสมณะธรรมให้สำเร็จได้

สามเณรบัณฑิต บวชเรียนได้เพียง 8 วัน ก็ได้บรรลุเป็นพระอรหันต์เพราะท่านศึกษาวัตรปฏิบัติของพระเถระหลายประการ มีจิตใจใฝ่พระธรรมเป็นผู้ช่างสังเกต ใฝ่รู้ ช่างซัก ช่างถาม เพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้ต่างๆ ในขณะที่ออกบิณฑบาตกับพระเถระ

ข้อความที่ว่า “อันคนไข่น้ำทั้งหลายย่อมฉาไม้ บัณฑิตทั้งหลายย่อมฝึกตน” เป็นอนุสติเตือนใจให้ทุกคนระลึกว่าการเป็นบัณฑิต คือผู้รู้ได้นั้นต้องรู้จักฝึกใจตนเองก่อน

สามเณรบัณฑิต เป็นชาวเมืองสาวัตถี มารดาของท่านเป็นลูกสาวคนโตในตระกูลที่อุปัชฌาภพระสารีบุตรเถระ การที่ได้นามว่า บัณฑิต เพราะนับแต่วันที่ท่านถือปฏิสนธิในครรภ์ มารดา คนโง่และคนเลวสติกลับกลายเป็นคนฉลาดและคนปกติไปหมด

เมื่อสามเณรบัณฑิตอายุได้ 7 ขวบ ได้บอกบิดามารดาว่า จะบวชในสำนักพระสารีบุตรเถระ บิดามารดายอมตามจึงนำไปฝากพระสารีบุตรเถระ ถึงแม้พระสารีบุตรเถระจะบอกว่าผู้บวชจะต้องทนทุกข์ยากมากมาย แต่สามเณรบัณฑิตก็ไม่ละความตั้งใจ พระสารีบุตรจึงบรรพชาท่านเป็นสามเณรตามประสงค์ ในวันที่ 8 แห่งการบวช สามเณรบัณฑิตไปบิณฑบาตกับพระอุปัชฌาย์

แต่เนื่องจากพระอุปัชฌาย์ทำกิจอย่างอื่นอยู่ จึงเข้าไปบิณฑบาตช้ากว่าภิกษุรูปอื่น ตามเส้นทางที่ผ่านไปนั้น สามเณרב้งจิตมองเห็นเหตุการณ์ต่างๆ ก็ถามพระอุปัชฌาย์จนเกิดแนวคิด จึงลาพระอุปัชฌาย์กลับวิหารก่อน แล้วเข้าไปนั่งพิจารณาตามแนวคิดที่ได้ ขณะนั้นบรรยากาศเงียบสงัดวังเวง ท่านจึงบรรลุธรรมและผล 3 โดยง่าย และก่อนที่พระอุปัชฌาย์จะนำอาหารตามที่สามเณรต้องการมาให้ สามเณרב้งจิตก็บรรลุพระอรหันต์ได้

สามเณרב้งจิตเป็นผู้มีจริยาน่าเลื่อมใส มีความเคารพมั่นในพระอุปัชฌาย์ มีสติปัญญาเฉียบแหลม สามารถบรรลุพระอรหันต์ได้หลังจากบวชได้เพียง 8 วัน เป็นผู้มีความคิดสร้างสรรค์ เป็นผู้ช่างสังเกต และมีความเชื่อมั่นในตัวเอง

4. กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

ขั้นนำ

1. นักเรียนฟังนิทานชาดกเรื่องพระจุลลป็นถก (ในภาคผนวก)แล้วร่วมกันสนทนาถึงข้อคิดที่ได้จากนิทาน เช่น
 - ข้อคิดที่นักเรียนได้จากนิทานคืออะไร (ความพยายามทำให้ประสบความสำเร็จ ฯลฯ)
 - นักเรียนทราบหรือไม่ว่ามีพุทธสาวกท่านใดมีคุณธรรมในเรื่องนี้ (พระอานนท์)
2. นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน เรื่อง ประวัติพุทธสาวก สาวิกาและชาวพุทธตัวอย่าง

ขั้นสอน

1. นักเรียนรับบทเรียนโปรแกรม เรื่อง ประวัติพุทธสาวก สาวิกาและชาวพุทธตัวอย่าง แล้วฟังครูอธิบายการเรียนรู้ โดยให้บทเรียนโปรแกรม โดยเน้นให้นักเรียนมีความซื่อสัตย์ต่อตนเอง
2. นักเรียนอ่านจุดประสงค์การเรียนรู้และคำแนะนำในการใช้บทเรียน โปรแกรม
3. นักเรียนทำกิจกรรมในบทเรียนโปรแกรม

4. ในขณะที่นักเรียนเรียนบทเรียนโปรแกรม ครูคอยให้คำแนะนำเมื่อนักเรียนต้องการความช่วยเหลือ

5. เมื่อนักเรียนทำกิจกรรมในบทเรียนโปรแกรมเสร็จแล้วให้นักเรียนตรวจคำตอบในเฉลย

ขั้นสรุป

นักเรียนและครูร่วมกันสนทนาสรุปเกี่ยวกับประวัติของพระอานนท์, สามเณรบัณฑิตและคุณธรรมที่ได้จากประวัติของท่าน

ขั้นวัดผล

1. นักเรียนทำกิจกรรมในบทเรียนโปรแกรม
2. นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน

5. สื่อและอุปกรณ์

-นิทานชาดก เรื่องพระจุลลปันดก - บทเรียน โปรแกรม

6. การประเมินผล

1. สังเกต

- พฤติกรรมนักเรียนขณะเรียนโดยใช้บทเรียนโปรแกรม
- การตอบคำถาม

2. ตรวจ

- บทเรียน โปรแกรม
- แบบทดสอบก่อนเรียน-หลังเรียน

ภาคผนวก

นิทานชาดกเรื่องพระจุลป็นถก

พระจุลป็นถกในอดีตท่านเคยเกิดเป็นชายหนุ่มที่มีปัญญาโง่ทึบที่เมืองพาราณสีต่อมา
 ได้สามารถไปศึกษาวิชาที่เมืองคักศิลากับอาจารย์ทิศาปาโมกข์เชี่ยวชาญ คั่งใจศึกษาเล่าเรียน
 และขยันหมั่นเพียรมิได้ขาดและยังคอยรับใช้ช่วยงานของอาจารย์อยู่เป็นประจำ กาลเวลาผ่านไป
 ศิษย์ทั้งหลายได้รับความรู้มากมาย ยกเว้นเขาเพียงคนเดียวที่ไม่สามารถจำบทเรียนได้เพราะมี
 ปัญญาทึบแต่ก็ไม่ละความพยายามคงคั่งใจศึกษาเล่าเรียนต่อไป เมื่อเวลาผ่านไปเขาก็จำคาถา
 ไม่ได้สักบท วันหนึ่งจึงไปลาอาจารย์ อาจารย์เห็นว่าเป็นคนมีความขยันหมั่นเพียรและกตัญญู
 จึงให้เขาจำมนต์ท่ง่ายๆ ให้ได้ก่อนไป ซึ่งเขาก็ท่องเป็นร้อยๆ ครั้งกว่าจะจำได้ มนต์บทนั้นคือ
 จมฺเฐสิ จมฺเฐสิ อธิการา จมฺเฐสิ อหิปิตฺ ชานามิ ชานามิ ซึ่งแปลว่า ท่านพยายาม ท่านพยายาม
 ท่านพยายามทำไม เรารู้ เรารู้ ก่อนจากไปอาจารย์ได้กำชับให้เขาท่องมนต์บทนี้เสมอเพื่อไม่ให้
 ลืมซึ่งเขาก็ท่องอยู่เสมอนจนถึงบ้าน กล่าวถึงกษัตริย์แห่งเมืองพาราณสีทรงปลอมตัวเป็นชาวบ้าน
 เพื่อสืบข่าวราชานุกรมมีความเป็นอยู่อย่างไร ปรากฏว่าเมื่อถึงบ้านคนปัญญาทึบก็เห็นโจรกำลังเข้าไป
 ขโมยของในบ้านท่านจึงแอบดูแล้วพบว่าพวกโจรเข้าไปไม่นานก็วิ่งหนีออกมาเหมือนกลัวอะไร
 ซักอย่าง ที่แท้ขณะโจรกำลังเอาสมบัติชายปัญญาทึบ เขาได้ละเมอท่องมนต์ที่อาจารย์สอนออกมา
 ทำให้พวกโจรเข้าใจว่าเขารู้ตัวจึงรีบหนีไป ฝ่ายพระราชาก็เกิดความสงสัยจึงมีรับสั่งให้
 ชายปัญญาทึบเข้าเฝ้าแล้วเรียนคาถากับชายปัญญาทึบ แล้วนับถือเป็นอาจารย์ ซึ่งชายปัญญาทึบ
 ได้เน้นให้พระองค์ท่องมนต์นี้เสมอ วันหนึ่งขณะพระองค์กำลังให้ช่างแต่งพระมัสสุ ซึ่งช่างได้
 ร่วมมือกับเสนาคีกำลังจะลอบปลงพระชนม์พระองค์พระองค์ก็ได้ท่องมนต์ออกมาข้างเข้าใจ
 ว่าพระองค์รู้ตัวก็ตกใจทำให้พระองค์ทราบทันทีว่าช่างปองร้ายพระองค์จึงสั่งประหารชีวิตช่าง

และเสนาบดี แล้วรับสั่งให้ชายปัญญาที่บ เข้าเฝ้าแต่งตั้งเป็นเสนาบดีและพระราชทานทรัพย์
มากมาย

(ย่อจากหนังสือการ์ตูนคุณธรรมชุดนิทานชาดก เล่ม 2 เรื่องพระจุลลป็นถก

ภิรมย์ สุขจินตนากาญจน์. มปป. หนังสือการ์ตูนคุณธรรมชุดนิทานชาดก เล่ม 2
เรื่องพระจุลลป็นถก. กรุงเทพฯ : บริษัทกราฟิคอาร์ต 28 จำกัด.)

แผนการสอนที่ 4

วิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หน่วยที่ 4 ชาติไทย
หน่วยย่อยที่ 6 พระพุทธศาสนา เรื่อง ประวัติพุทธสาวก พุทธสาวิกาและชาวพุทธตัวอย่าง(ต่อ)
(แผนการสอนโดยใช้บทเรียนโปรแกรม) เวลา 3 คาบ (60 นาที)

1.สาระสำคัญ

การศึกษาประวัติพุทธสาวก พุทธสาวิกาและชาวพุทธตัวอย่าง อย่างต่อเนื่องแท้ จะช่วยให้
เข้าใจหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาได้อย่างชัดเจน

2.จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

หลังจากเรียนจบบทเรียนนี้แล้ว นักเรียนสามารถ

- 1.เล่าประวัติของพระมหากัจจายนะได้
- 2.บอกคุณธรรมที่สำคัญจากประวัติของพระมหากัจจายนะได้
- 3.เล่าประวัติของนางวิสาขาได้
- 4.บอกคุณธรรมที่สำคัญจากประวัติของนางวิสาขาได้
- 5.ทำแบบทดสอบหลังเรียนได้ถูกต้องอย่างน้อย 80%

3.เนื้อหา

ประวัติพุทธสาวก

3.พระมหากัจจายนะ

พระมหากัจจายนะ เป็นบุตรพราหมณ์ปุโรหิต กัจจายน โคตร ประจำราชสำนักพระเจ้า
จันทรปัชโชติ กรุงอุชเชนี เมืองหลวงของแคว้นอวันตี มีนามเดิมว่า กัจจายนะ เป็นคนรูปร่าง
และไฟเรียวรู้อยู่ตลอดเวลา เมื่อบิดาถึงแก่กรรมก็ได้เป็นปุโรหิตแทนบิดา

พระเจ้าจันทรปัชโชติได้ทรงทราบว่า พระพุทธเจ้าเผยแผ่ศาสนาเทศน์สั่งสอนประชาชน
จึงมีพระราชประสงค์จะเชิญเสด็จพระพุทธเจ้ามาประกาศศาสนายังกรุงอุชเชนี จึงโปรดให้
พระมหากัจจายนะ ไปทูลเชิญพระพุทธเจ้า

ก่อนที่พระมหากัจจายนะจะออกเดินทางไปทูลเชิญพระพุทธเจ้าได้ทูลอนุญาตจากพระเจ้า
จันทรปัชโชติว่า “หากท่านได้ฟังธรรมจากพระพุทธเจ้าแล้ว เกิดความเลื่อมใสจะขอบวชด้วย”
พระเจ้าจันทรปัชโชติทรงอนุญาต พระมหากัจจายนะและบริวาร 7 คน จึงเดินทางไปเฝ้า
พระพุทธเจ้า สิ่งที่พระมหากัจจายนะปรารถนาทูลขอจากพระเจ้าจันทรปัชโชติก่อนออกเดินทางไป
ทูลเชิญพระพุทธเจ้ามาประกาศศาสนาที่กรุงอุชเชนี เมื่อพระมหากัจจายนะและบริวารทั้ง 7
เดินทางไปเฝ้าพระพุทธเจ้า ได้ฟังธรรมจากพระพุทธองค์จึงบรรลุพระอรหันต์และทูลขอ
อุปสมบท พระพุทธเจ้าทรงอุปสมบทให้ ซึ่งการอุปสมบทแบบนี้เรียกว่า เอหิภิกขุอุปสัมปทา
จากนั้นก็ทูลเชิญพระพุทธเจ้าไปเผยแผ่ศาสนาที่กรุงอุชเชนี

หลังจากบวชแล้ว พระมหากัจจายนะได้ทูลเชิญพระพุทธเจ้าไปเผยแผ่พระพุทธศาสนา
ที่กรุงอุชเชนี แต่พระพุทธเจ้ารับสั่งให้พระมหากัจจายนะและบริวารไปเผยแผ่เอง ทรงรับรองว่า
พระเจ้าจันทรปัชโชติและประชาชนจะเลื่อมใส ซึ่งก็เป็นจริงตามที่พระพุทธเจ้าคร่ำหวอดไว้

เมื่อพระพุทธเจ้ารับสั่งให้พระมหากัจจายนะและบริวารไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาเอง ทรง
รับรองว่าพระเจ้าจันทรปัชโชติและประชาชนจะเลื่อมใสซึ่งก็เป็นจริงตามที่พระองค์คร่ำหวอดไว้ นั้น
แสดงว่า พระพุทธเจ้าทรงเห็นว่า พระมหากัจจายนะมีความสามารถในการแสดงธรรมจึงได้ทรง
รับรองเช่นนั้น

เมื่อพระเจ้าจันทรปัชโชติและประชาชนชาวกรุงอุชเชนี ได้ฟังพระธรรมเทศนาจากพระมหา-
กัจจายนะ ก็เกิดความศรัทธาเลื่อมใสในพระพุทธศาสนาและทรงทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา
โดยตลอด

พระมหากัจจายนะเป็นผู้มีความสามารถในการแสดงธรรมและพระพุทธเจ้าทรงยกย่องว่าเป็นเอกทัศคะในการขยายธรรม คือเป็นเลิศในการขยายธรรมที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงแล้ว โดยย่อให้พิศดาร

คุณธรรมที่ควรยึดถือเป็นแบบอย่างของพระมหากัจจายนะคือ

1. เป็นนักวางแผนที่รอบคอบ
2. เป็นผู้รู้จักผ่อนสั้นผ่อนยาว
3. เป็นผู้มองประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน
4. เป็นผู้ตั้งใจฟังและตั้งใจศึกษาอย่างลึกซึ้ง

พระมหากัจจายนะเป็นผู้มีรูปร่าง มีผิวสีเหลือง จนมีเรื่องเล่าว่า บุตรของเศรษฐีผู้หนึ่งเกิดอกุศลจิต เห็นท่านแล้วนึกด้วยความลำพองว่า ถ้าได้ภรรยาที่มีรูปร่างอย่างท่านจะคืนักหนาด้วยอำนาจบาปนั้น บุตรเศรษฐีจึงได้กลายเป็นสตรีทันที ได้รับความอับอายอย่างยิ่ง ต่อมาได้มาขอขมาท่านแล้วจึงกลับเป็นเพศชายตามเดิม ตั้งแต่นั้นมาพระมหากัจจายนะจึงได้อริฐานให้ร่างกายท่านอ้วนเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม จนชาวพุทธยุคหลังได้สร้างรูปพระอ้วนลงพุงเป็นอนุสรณ์ให้แก่ท่าน เรียกกันว่า “พระสังกัจจายน์” หรือ “พระสังกระยา”

พระมหากัจจายนะ ได้ทำหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาไปยังแคว้นอวันตี และได้นำกุลบุตรออกบวชในพระพุทธศาสนาเป็นจำนวนมาก พระมหากัจจายนะเป็นพระภิกษุที่ดีมีการสำรวมมากจนเป็นที่เคารพนับถือของพระสงฆ์ทั่วไป ท่านสามารถเผยแผ่พระพุทธศาสนาในฐานะสาวกที่ดีของพระพุทธเจ้า ธรรมที่ท่านแสดงทำให้เห็นว่า ท่านเป็นผู้ยึดหลักแห่งความถูกต้องและเหตุผล นอกจากนั้นยังมีความสามารถในการอธิบายเรื่องย่อ ทำเรื่องยากให้เข้าใจง่าย ขยายความคำสอนของพระพุทธเจ้าให้เป็นที่เข้าใจอย่างกว้างขวาง จนสามารถเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้มั่นคงและแผ่กระจายออกไป

4.นางวิสาขา

นางวิสาขา เป็นธิดาของธัญชัยเศรษฐี และนางสุมนา แห่งเมืองภัททิยะ แคว้นอังคะ ค่อมาย้ายมาอยู่เมืองสาเกต ซึ่งอยู่ระหว่างเมืองราชคฤห์กับเมืองสาวัตถี เมื่ออายุได้ 7 ขวบ ได้ฟังธรรมจากพระพุทธเจ้าบรรลุเป็นพระโสดาบัน นอกจากนางวิสาขาจะเป็นผู้เลิखวลลาตแล้วยังเป็นหญิงเบญจกัลยาณี คือมีความงามพร้อมด้วยลักษณะ 5 ประการ ได้แก่ ผงงาม เนืองงาม พ้นงาม ผิวและวัยงาม จึงเป็นที่หมายปองของกุลบุตรแห่งตระกูลเศรษฐีทั้งหลาย เมื่ออายุได้ 16 ปี ได้สมรสกับปุณณวัณณกุมาร บุตรชายของมิกคารเศรษฐี เมืองสาวัตถี ก่อนที่นางวิสาขาจะไปอยู่กับครอบครัวของสามี บิคารมาดาได้อบรมให้นางได้รู้ขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของสมัยนั้น เช่น ไฟในอย่านำออก หมายถึงอย่านำความไม่ดีภายในครอบครัวไปเล่าให้คนภายนอกฟัง ไฟนอกอย่านำเข้า หมายถึง อย่านำเรื่องไม่ดีนอกบ้านมาเล่าภายในครอบครัว เป็นต้น และได้ย้ายไปอยู่ในตระกูลสามีตั้งแต่นั้น

ตระกูลของสามีนางวิสาขาไม่ได้นับถือพระพุทธศาสนาแต่นับถือพวกเดียริย (นักบวชเปลือยกาย) เมื่อนางวิสาขามาอยู่ในตระกูลนี้ได้ชักจูงให้ตระกูลนี้หันมานับถือพระพุทธศาสนา ด้วยโดยเฉพาะพ่อสามี คือ มิกคารเศรษฐี เคารพนับถือนางวิสาขาเป็นเสมือนแม่ของตน คือแม่ผู้ให้กำเนิดทางธรรม นางจึงมีชื่อเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า "มิกคารมาตา" (มารดาของมิกคารเศรษฐี)

นางวิสาขาเป็นผู้ที่มั่นคงในพระรัตนตรัยมาก จะไปวัดเพื่อฟังธรรมทุกวัน นางได้สร้างวัดชื่อ บุปผาราม ถวายพระพุทธเจ้าที่เมืองสาวัตถี วิหารของวัดนี้มียอดทำด้วยโลหะ จึงเรียกว่า โลหะปราสาท นอกจากนางวิสาขาจะสร้างวัดถวายพระพุทธเจ้าแล้ว นางยังเป็นผู้ริเริ่มให้มีการถวายผ้าอาบน้ำฝนแก่ภิกษุได้ใช้ผลัดเปลี่ยนอีกด้วย จนได้รับการยกย่องจากพระพุทธเจ้าว่าเป็น

เลิศในการถวายทาน มีอายุยืนยาวถึง 120 ปี มีบุตรชาย 10 คน บุตรสาว 10 คน เป็นสาวิกาที่
อุปถัมภ์พระพุทธศาสนาที่สำคัญคนหนึ่ง

คุณธรรมที่ควรยึดเป็นแบบอย่างของนางวิสาขา คือ

1. เป็นผู้มีความดีพร้อมทั้งกาย วาจา ใจ
2. เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และมีปัญญาเห็นธรรม
3. เป็นผู้มีความศรัทธาในพระพุทธศาสนาอย่างมั่นคง
4. เป็นผู้มีความเสียสละ
5. เป็นผู้ทำหน้าที่ครบถ้วนทั้งทางโลกและทางธรรม

4. กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

ขั้นนำ

1. นักเรียนดูภาพพระสังกัระจายแล้วร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับภาพ เช่น
 - นักเรียนสังเกตเห็นอะไรในภาพ
 - นักเรียนเคยเห็นพระดังในรูปหรือไม่
 - นักเรียนทราบหรือไม่ว่าพระในภาพคือใครมีความสำคัญอย่างไร
2. นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน เรื่อง ประวัติพุทธสาวก สาวิกาและชาวพุทธตัวอย่าง

ขั้นสอน

1. นักเรียนรับบทเรียน โปรแกรม เรื่อง ประวัติพุทธสาวก สาวิกาและชาวพุทธตัวอย่าง
โดยเน้นให้นักเรียนมีความซื่อสัตย์ต่อตนเอง
2. นักเรียนอ่านจุดประสงค์การเรียนรู้และคำแนะนำในการใช้บทเรียนโปรแกรม
3. นักเรียนทำกิจกรรมในบทเรียนโปรแกรม

4. ในขณะที่นักเรียนเรียนบทเรียนโปรแกรม ครูคอยให้คำแนะนำเมื่อนักเรียนต้องการความช่วยเหลือ

5. เมื่อนักเรียนทำกิจกรรมในบทเรียนโปรแกรมเสร็จแล้วให้นักเรียนตรวจคำตอบในเฉลย

ขั้นสรุป

นักเรียนและครูร่วมกันสนทนาสรุปเกี่ยวกับประวัติของพระมหากัจจายนะ,นางวิสาขา และคุณธรรมที่ได้จากประวัติของท่าน

ขั้นวัดผล

1. นักเรียนทำกิจกรรมในบทเรียน โปรแกรม
2. นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน

5.สื่อและอุปกรณ์

-ภาพพระมหากัจจายนะ หรือ พระสังกระจาย -บทเรียนโปรแกรม

6.การประเมินผล

1.สังเกต

- พฤติกรรมนักเรียนขณะเรียนโดยใช้บทเรียนโปรแกรม
- การตอบคำถาม

2.ตรวจ

- บทเรียน โปรแกรม
- แบบทดสอบก่อนเรียน-หลังเรียน